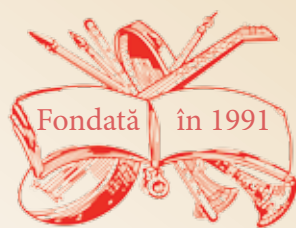

Serie nouă, anul 2, nr. 18, septembrie 2015

DARTINA

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burodo” al Consiliului Județean Constanța

DAȚĂ ÎNĂ, fondată în 1991, serie nouă,

Revistă lunară editată de Centrul cultural județean Constanța

„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

Director

Prof. Doina VOIVOZEANU

Redactor șef

conf.univ. dr. Aurelia LĂPUȘAN

Redactori

**Adina BOCAI, IULIA PANĂ,
CRISTINA LAZĂR,
Ana-Laura PARFINOV,
Laura CALOEAN,
Lavinia DUMITRAȘCU**

Contabil șef: **Alina ONEL**

Tehnoredactor: **Gabriel VOICU**

Corectură: **Daniela COJOCEA**

Copyright text și fotografii © Centrul cultural județean Constanța “Teodor T.Burada”

Copyright prezentare grafică © 2014 Editura Datina

Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușneanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța

Bd. Tomis nr. 110

Tel./Fax: 0241 61 92 93

E-mail:office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68

Tel: 0241 61 88 42

E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

Din cuprins

3 Editorial

Toamna se adună „bobocii”

4 Personalități dobrogene de valoare universală

Un artist constănțean pe patru continente

8 Cântec, tradiții și nostalgii de toamnă

Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean

11 Evocări - Duiliu Zamfirescu la Hârșova

15 Personalități dobrogene de valoare universală

Nicolae (Nicholas) Georgescu Roegen (1906-1994)

18 In memoriam - Cornel Stavru

19 Localitățile județului - Negru Vodă, în lupta pentru supraviețuire

20 File de monografie - Vama Veche, între ieri și azi

23 Tradiții la armeni - Semnificația și folosirea Sfântului Mir în Biserica Apostolică Armeană

25 Cu prilejul Zilelor Europene ale Patrimoniului, La Muzeul „Callatis” au fost reînviat meșteșugurile tradiționale dobrogene

28 Aniversare - Cuvinte despre tata

30 Mamă Văduvă în Refugiul Primului Război Mondial - Ecaterina Limbidi

34 De la Poză la Fotografie - Cursul de artă fotografică

Editorial

Toamna se adună „bobocii”

În fiecare mijloc de septembrie, școlarii își prind ghiozdanele pe umăr și pornesc spre clase. Spre o altfel de școală vin și la noi. Doar că sunt diferiți ca vârstă, ca ocupație, ca aptitudini.

În loc de ghiozdanele cu multe cărți își prind penelul, instrumentul muzical, poantele. O școală cu o paletă mereu mai largă de oferte artistice pentru timpul liber, pentru descoperirea de talente, pentru acoperirea unor nevoi spirituale.

Educația permanentă nu se poate reduce nici la învățarea continuă, nici la educația adulților. Ea cuprinde toate etapele, formele, mijloacele educative care acoperă existența unei persoane, forme instituționale dar nu numai, planificate sau accidentale.

Educația permanentă presupune șansa de acces la educație ca și efortul de manifestare a capacităților fiecărui component al unei comunități într-un program coerent al strategiilor de orientare, planificare și sprijin.

Cursuri și acțiuni cu un caracter cultural și altele de recreere, desfășurate în alte spații, cu alți factori educativi sunt tot mai căutate de un public larg, de toate vârstele.

Dintotdeauna mișcarea artistică a fost direcționată în largul câmp al culturii române de școală. A fost coordonată în articulațiile ei fundamentale de legi, iar autoritățile au fost dispuse să decidă, să intervină financiar.

În toată România s-au înființat și au funcționat pe diverse perioade de timp peste 2.000 de școli de adulți. Refacerea acestor școli cunoaște din cel de-al doilea deceniu al secolului XX un alt format, axat pe crearea unor instituții culturale specializate, dublând și dând noi dimensiuni activităților extrașcolare de tipul case de citire, cămine culturale, cercuri de lectură și de cultură, biblioteci etc.

Dar Centrul cultural „Teodor Burada” are și altă menire. Una de o importanță excepțională, mai ales în acest timp al schimbărilor, al tehnologiilor, al informatizării: păstrarea și valorificarea artei populare tradiționale. Mutațiile care s-au petrecut asupra artei populare românești din ultima sută de ani se datorează creatorilor înșiși, influențați evident de modernismul urban, dar și îndrumătorilor acestora, metodiști, instructori, consilieri, culegători etc, care au aplicat teoriile manualelor de etnologie și folclor la realitățile terenului.

Studierea fenomenului cultural popular dobrogean, din perspective factologice, încearcă să surprindă particularitățile identitare ale acestuia, evoluția și dimensiunile lui. Dovedind fără efort rolul esențial al Centrului cultural „Teodor Burada” în această amplă acțiune de conservare și cristalizare a valorilor patrimoniale locale.

Teoreticieni ai sociologiei definesc cultura ca un ansamblu în care se includ științele, credințele, artele, morala, legile, obiceiurile și celelalte aptitudini și deprinderi dobândite de om, ca membru al societății. Este, altfel spus, întreaga moștenire înșușită și transmisă din generație în generație.

Așa înțelegem mai clar rolul important pe care îl avem în apărarea valorilor patrimoniale ale locuitorilor dobrogeni, dar și educația pentru orice categorie de vârstă preponderent în domeniul artei și al timpului liber.

La început de an, mult succes cursanților noștri !

Redacția

Personalități dobrogene de valoare universală

Un artist constănțean pe patru continente

Aurelia LĂPUȘAN

Vasile Moldoveanu s-a născut în data de 6 octombrie 1935 la Constanța. Anul acesta aniversarea celor 80 de ani de viață va fi marcată la București, la concertul festiv oferit în cinstea regelui Mihai, și apoi la Constanța, orașul natal.

Casa în care s-a născut de pe strada numită cândva Ing. Titus Cănanău nu mai există, a fost demolată și un bloc s-a ridicat în loc. Familia lui s-a mutat de mult la Iași, împreună cu fratele său, Adrian, iar părinții s-au ridicat la stele. I-au rămas la Constanța colegii, de care își amintește cu duioșie, pe unii chiar îi mai întâlnește uneori, deși drumurile lor s-au despărțit de mult.

Vasile Moldoveanu a urmat cursurile primare la Școala nr. 11 apoi pe cele ale Liceului Mircea cel Bătrân.

Farmecul muzicii l-a prins în anii copilăriei. Vocea îi suna excelent, îi încânta pe toți cei care îl ascultau.

ÎNCEPUTURILE TEATRULUI LIRIC CONSTĂNȚEAN

Decembrie 1957. Ziarul local consemna lapidar un moment de istorie: înființarea Teatrului liric Constanța.

Nestor Gheorghiu, primul director, relatează despre pregătirile primei premiere a instituției nou create. Au fost organizate două concursuri de selecție a actorilor la Constanța și București. Corpul de balet, numeroși instrumentiști ca și o parte din cor proveneau din forțele locale. A fost adus prim dirijorul Constantin Daminescu de la Opera din Timișoara, numeroși instrumentiști de la operele din Timișoara, București, Iași, ca și soliști vocali de pe prima scenă lirică a țării.

În data de 1 decembrie 1957 Teatrul își începea activitatea cu un concert simfonic cu Uvertura la opera Oberon de Weber, Concert de pian de Listz, Simfonie de Schubert, Simfonia 1812 de Ceaikovski.

Opereta Liliacul a fost programată în premieră la 30 decembrie același an. Regia Aca de Barbu, artistă emerită de la Teatrul de operă din Timișoara, scenografia aparținea Aurorei Pop tot de la opera timișoreană.¹

Nestor C. Gheorghiu a fost directorul Teatrului muzical în anii 1957–1958, deși fusese un timp inginer la... Salva Vișeu. Cu el la cârma Liricului s-au prezentat

„Liliacul”, „Traviata”, „La seceriș”, „Cavalleria rusticana”. A ajuns repede directorul Casei de discuri Electrecord, apoi a revenit inginer minier.

Nucleul teatrului îl constituia mica formație muzicală locală – mai precis un ansamblu al sindicatelor – de la care au provenit în bună parte orchestra și corul, inclusiv primul ei maestru de cor. Li s-au alăturat forțe actoricești din alte orașe, unele cu renume, cum au fost dirijorul E. Massini sau maestra de balet Floria Capsali. Au fost angajați și tinerii absolvenți de facultate Remus Georgescu – dirijor, M. Popescu, regizoare, Mireille Savopol – coregrafă.

În primăvara anului 1958, își amintea Nestor Gheorghiu, după ce a prezentat cu orchestra lui câteva concerte simfonice, noul Teatrul muzical a oferit în sala Teatrului de stat și apoi pe scenele de vară ale litoralului opereta „Liliacul” de J. Strauss. Au urmat la scurte intervale de timp opera „Traviata” de G. Verdi, spectacolul muzical „La seceriș” de Tiberiu Brediceanu, cuplat cu opera „Cavalleria rusticana” de P. Mascagni. Stagiunea a ținut cu succes toată vara.

La reluarea activității, în toamna lui 1958, Teatrul muzical a fost înglobat în Teatrul de stat, iar postul de director desființat.

„Pe scena Teatrului Liric constănțean, scria soprana Arta Florescu, nu a existat cântăreț de renume a scenelor bucureștene sau din țară care să nu fi încântat publicul meloman cu dăruirea vocii lui, cu mirajul prezenței lui scenice. În stagiuni succesive spectacolele lor s-au inserat în adevărate sărbători estivale de operă.

Am cântat și eu pe scena Teatrului Liric din Constanța, în special în „Tosca” de Puccini, și-am dăruit publicului tot potențialul artistic de care dispuneam. Am fost susținută atât de parteneri cât și de ambianța sonoră orchestrală pe care regretatul Constantin Daminescu știa să o stimuleze.

Mulți cântăreți constănțeni și-au continuat strălucirea carierei lor pe scena Operei bucureștene – Elena Simionescu, Florin Diaconescu, Ion Stoian. Cornel Stavru a fost și el unul din copiii Constanței”.²

¹ Dobrogea Nouă, X, nr.2904, 24 nov.1957, p.2

² Aplauze, număr unic, 1989, p.13 – 15.

VASILE MOLDOVEANU, DEBUT ÎN CORUL OPEREI

"Domnul Daminescu m-a condus într-o sală, mi-a spus să fac câteva vocalize, să reproduc, după pian, câteva fragmente muzicale și m-a dus cu vocea până în registrul "do natural" - aveam o voce naturală, o

Nestor Gheorghiu, Constantin Daminescu și Nicolae Herlea studiind partitura unui nou spectacol la Constanța.

voce tânără, foarte extinsă. Mi-a spus că trebuie să mă gândesc bine dacă vreau să fac carieră muzicală și dacă mă hotărâsc, el mă va angaja chiar de a doua zi în corul operei din Constanța și pe urmă o să vedem."

Așa a început tenorul Vasile Moldoveanu să cânte în corul Operei. Maestru de cor era Gheorghe Velea, un muzician rafinat, de multă simțire artistică."Era foarte exact și foarte sever, preda cursuri de teorie și solfegii coriștilor care, cei mai mulți, printre care și eu, nu cunoșteam notele. Dirijorii care l-au urmat i-au continuat tradiția de a preda coriștilor teorie și solfegiu. Se făceau angajări și fără studii muzicale, fiindcă întotdeauna în cor era lipsă de tenori sau de bași.

Într-o zi, după vreo doi ani de activitate continuă, în care mă obișnuisem cu micul salariu care venea, însă, regulat, în fiecare lună, domnul Gheorghe Velea mi-a spus, cu autoritatea pe care i-o recunoșteau toți: "Uite ce e, Vasile, tu nu ai ce căuta aici, trebuie să mergi să studiezi!" l-am urmat sfatul și am plecat la București, să dau examen la Conservator.

În teatrul liric de la Constanța erau mulți artiști buni, veniți din multe colțuri ale țării. Una dintre sopranele de succes era doamna Magda Dimitriu Bîrlad, o personalitate a artei interpretative românești, care avea faima că luase lecții de canto cu Beniamino Gigli, celebrul tenor italian. Astăzi ea este cunoscută ca fiind mama Margaretei Pâslaru.

În epocă avusese un mare succes pe scenele americane și italiene. Facea excelent rolul lui Cio-Cio San din *Madama Butterfly*. A fost fiica unui mare artist plastic, Dimitriu Bîrlad, autorul mai multor sculpturi din Constanța, printre care bustul în bronz al lui Ioan N Roman.

"Am pregătit cu Magda Dimitriu Bîrlad aria Ducei de Mantua din opera *"Rigoletto"* de Giuseppe Verdi, *"La donna e mobile"*. Am dat proba ca în transă, am trecut-o și am reușit. Iată-mă student la Conservatorul bucureștean, la clasa marelui Octav Enigărescu. Un om excepțional, generos cu noi, studenții, dar se simțea nevoie unor studii mai aprofundate și astfel am avut șansa să lucrez în particular cu tenorul Dinu Bădescu căruia îi port un mare respect, cea mai mare dragoste. Era abia ieșit dintr-o umilitoare și dură închisoare politică, înfierat ca și alți mari artiști de mulțimea adusă cu forța la procese publice.

Pentru mine, Dinu Bădescu a fost cel de la care am învățat cel mai mult. Toată viața m-am perfecționat, dar apropierea de tehnica cântului am deprins-o de la Dinu Bădescu.

Suferise mult, el unul din pilonii Operei române, fusese ridicat în zorii zilei și arestat, făcuse pe nedrept cinci ani de închisoare politică. Îmi povestea despre atrocitățile suferite în închisorile comuniste, despre ororile unui regim care distrugea personalitatea umană. Probabil că atunci am simțit că trebuie să mă protejiez asigurându-mi cariera în alte condiții. El mă încuraja, îmi lăuda vocea spunându-mi că este excepțională, trebuie doar să-mi găsesc steaua".

Vasile Moldoveanu a stat în schema Operei bucureștene din anul 1966 până în 1972. Debutase cu rolul Arlechin din opera *Paiațe* de Leoncavallo apoi alte câteva de referință, și încheind cu rolul Tamino din opera *Flautul fermecat* de Mozart.

PRIMELE SUCESE PE SCENELE LUMII

O audiție cu un faimos impresar, Victor Vladarski, agentul de scenă al lui Dinu Bădescu, și o invitație prin A.R.I.A. în Germania. Ajuns acolo își dă seama de toate piedicile care se puneau artiștilor români și hotărâște să aleagă libertatea. Puțin mai târziu este declarat transfug și condamnat politic. Dar se dovedește că steaua lui norocoasă i-a luminat o excepțională carieră pe mai multe continente, l-a propulsat în universul celor mai mari tenori ai lumii, cântând cu mare succes pe cele mai mari scene ale lumii. Să cânti de peste o sută de ori pe scena Metropolitanului, iată un standard la care prea puțini mari artiști lirici visează.

Dar Vasile Moldoveanu, tenorul din Constanța, l-a atins lejer, în aplauze neconținute, în cronici elogioase,

Secvență din opera Rigoletto, pe scena Teatrului liric constănțean, 1961.

cu multă, infinit de multă muncă și sacrificii.

Rămas în Germania, a început să cânte pe mai multe scene ale marilor orașe, onorând contractele care se succedau cu repeziciune. Au urmat teatre lirice din Olanda, Elveția, totdeauna în roluri principale, așa cum s-a întâmplat pe tot parcursul strălucitei sale cariere artistice.

Vasile Moldoveanu crede că dincolo de muncă, de talent se află și mâna destinului. S-a întâmplat nu doar să joace în roluri principale, care i se potriveau, ci și cu parteneri de excepție, stelele timpului.

La numai cinci ani de la plecarea definitivă din țară, în 1977, la Opera din Stuttgart i-a fost conferit titlul de Kammersaenger, un titlu onorific acordat doar artiștilor de prim rang, ca o recunoaștere oficială a calităților de excepție ale artistului român.

În același an debutează pe scena Operei Metropolitan din New York având-o parteneră pe celebra Renata Scotto. Un succes care îi aduce imediat un bun angajament. Începe aventura de a cânta pe scene de pe două continente înghițind distanțele, uluind impresarii, încântând publicul. A fost una dintre cele mai mistuitoare perioade din viața sa artistică: cu eforturi nemăsurate urca pe scene aflate la distanță de continente la mici distanțe de timp, fără odihnă, doar cu acea devoratoare pasiune care arde orice piedică.

O VOCE DE TENOR, DINTRE CELE MAI FRUMOASE ALE VEACULUI XX

Este artistul liric român care, în decursul a 11 ani, a cântat în cel mai mare număr de spectacole – 105, pe scena Operei Metropolitan și doar roluri principale.

A cântat alături de Boris Cristoff, Nicolai Ghiaurov, Renato Bruson, Renata Scotto, Monserrat Caballe, Mirella Freni, Eva Marto, și mulți alții, și în tandem, alternativ, cu Luciano Pavarotti, Plácido Domingo, Carreras. A colaborat cu regizori de talia lui Roman

Polanski, Franco Zeffirelli, Jean Pierre Ponelle, Petrica Ionescu, Tito Capobianco, Giancarlo del Monaco și alții.

A urcat pe scenele operelor din Germania, America, Franța, Elveția, Anglia - Coven Garden, Italia, Olanda, Portugalia, Iran, Africa de Sud.

„Acest tenor român, născut la Constanța, în 1935, debutează la vârsta de 21 de ani pentru ca, la scurtă vreme, să onoreze scena teatrelor de operă din întreaga lume cu o solidă și captivantă voce de tenor spinto, scria cronicarul de la Operaprince*s. Realizarea sa internațională ca voce recunoscută s-a petrecut în 1972, în rolul Edgardo, din opera Lucia di Lammermoor de Gaetano Donizetti, la Hamburg. Acest rol i-a grăbit oferta de a cânta la Munchen, Berlin, Viena, Chicago, Londra, Zurich, Monte Carlo, Roma, Dresda și Opera Metropolitană din New York. A cântat în dificila partitură a rolului Don Carlo, alături de cea a Elisabetei interpretate de Renata Scotto, în ropotele de aplauze ale publicului. Repertoriul său, deosebit, a fost ales din belcanto-ul italian./.../Cu certitudine, el este unul dintre acei interpreți despre care se poate spune, cu certitudine, astăzi, că este un superstar.”

TRANSFUGUL CONDAMNAT LA ÎNCHISOARE

În timp ce gloria sa atinge culmea, în România, Vasile Moldoveanu a figurat ca transfug și trădător de țară pentru simplul motiv de a-și fi căutat libertatea într-un regim totalitarist.

Dacă ar fi revenit acasă îl așteptau ani grei de închisoare. „În temeiul articolului 221 aliniat 1 și articolul 228 aliniat 1 cod de procedură penală dispun începerea urmăririi penale pentru infracțiunea de refuzul înapoierii în țară prevăzut de articolul 253, aliniat 1 cod penal săvârșită de Moldoveanu Vasile.” I se pune sechestru pe bunurile rămase în țară. Este condamnat în lipsă la șase ani închisoare și alți 4 ani interzicerea drepturilor. Nu a fost reabilitat decât

târziu, după anul 2010, prin strădania unor oameni de suflet care i-au urmărit în toți anii activitatea artistică.

Deși, oriunde a cântat, oriunde s-a prezentat el s-a numit „tenor român, născut la Constanța”. El, socotit de critica de specialitate, urmaș pe scenă al lui Franco Corelli, comparat cu celebrul tenor de epocă Giuseppe Martinelli...

Astăzi, Vasile Moldoveanu revine acasă, cu nostalgia amintirilor care i-au împovărat viața, căutându-și copilăria pe băncile școlii, în inima colegilor, aproape de cei care l-au prețuit.

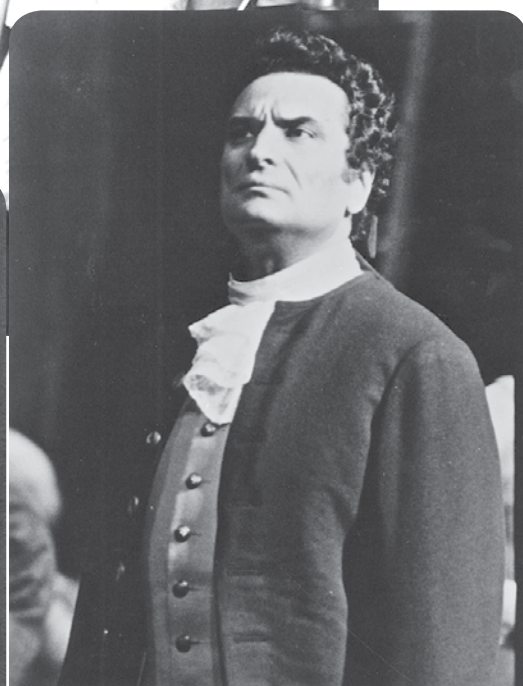
La mulți ani, Maestre!

CRONICA INTERNAȚIONALĂ ACLAMA PRESTAȚIA TENORULUI CONSTĂNȚEAN

« Pentru mine, scria unul dintre cei mai importanți critici de specialitate al Americii, Bruce Duffie, în 1982, revelația este Vasile Moldoveanu, un Luigi absolut superb. Ajuns la New-York în 1977, a ocupat pe scenă un loc important, cel lăsat liber de Franco Corelli, super tenorul zeificat de americani. Și într-adevăr, ceva din Corelli există în Moldoveanu: naturalețea acutelor. La fel cum există și atacul asupra ariilor și duetelor, într-o manieră care mi-a amintit de Mario del Monaco. Un lucru e sigur: nu am văzut și nu am auzit nici un tenor român care să cânte vreodată cu o asemenea determinare. Finalul lungului duet **O Luigi, Luigi** este pur și simplu electrizant.

Am privit uimit și mărturisesc că în momentul când tenorul urma să cânte versurile **...lo giuro, non tremo a vibrare il coltello, e con gocce di sangue fabbricarti un gioiello!** am crezut că va exploda, așa de intensă și de viscerală era interpretarea. A rezultat un final devastator iar de explodat, a explodat sala, în aplauze și urale, ca o eliberare. În reluarea producției din 1994, Plácido Domingo, cântând într-o manieră asemănătoare, n-a provocat nici un **catharsis**... Acest Luigi al lui Vasile Moldoveanu este un exemplu de canto glorios, solid și spectaculos, este esența tenorului, asta face publicul să înnebunească, ar trebui pusă secvența pe orice generic al unei emisiuni despre operă!³

³ <https://despreopera.wordpress.com/2012/09/01/moldoveanu/>

VASILE MOLDOVEANU
"MANON LESCAUT"

METROPOLITAN OPERA

Vasile Moldoveanu a fost un tenor care a umplut la Metropolitan Opera o parte din golul lăsat de retragerea lui Franco Corelli de pe scenă. Nu a fost singurul, Domingo și Pavarotti au fost urmașii lui Corelli, dar românul a făcut parte din acea lume, împărțind spectacolele cu ei. Don Carlo cu Domingo, Tosca sau La bohème cu Pavarotti, într-un mod consistent, stagiune după stagiune. Publicul îi admira vocea impetuoasă de tenor lirico spinto, iar frumusețea sa, cu o privire intensă – le grand ténébreux – era pomenită și în ziare și îl făcea ideal pentru rolurile în care juca. Nu e deloc puțin lucru.

Vasile Moldoveanu și-a recăpătat România în 2010. Niciodată nu e prea târziu pentru a se face dreptate, chiar dacă este totuși dureros de târziu. Am fi putut poate, la începutul anilor '90, să-l mai auzim cântând pe o scenă românească..."⁴

⁴ Ioana Diaconescu, Alexandru Patrascu. "Vasile Moldoveanu, Un tenor roman pe patru continente."

Cântec, tradiții și nostalgii de toamnă

Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean

Mirela STÎNGĂ

E plină toamna de roade și de nostalgii. Pentru cine a crescut la țară sau și-a petrecut vacanța mare la bunici, până spre final, acest anotimp are parfumul piersicilor tomnatice cu puf și miez dulce, alb spre coajă și roșu la întâlnirea cu sămburele dantelat. Și mai are acest anotimp al belșugului mirosul și culoarea iodului bine camuflat din cojile verzi-maronii ale nucilor, care se impregnau cu îndărătnicie (culoarea, mai ales) pe mâinile celor care poșteau la miez, dar și pe sub unghiile care trebuiau să fie imaculate la controlul sanitar din prima zi de școală. Și mai are toamna gustul dulce ca mierea al mustului cu spumă, băut dintr-o cană de lut, pusă direct la gura teascului ticsit cu poamă coaptă de soarele puternic al Dobrogei, cu care vița-de-vie a făcut legământ pe vecie... Și are și auriul din boabele mari de struguri, ca de chihlimbar, puse la păstrare în pod, pentru iarnă. Alte și alte culori și gusturi are toamna cu miros de gutui coapte în spuza focului.

Cei care vor să re trăiască amintiri frumoase din toamna copilăriei lor, cei care doresc

să se bucure de roadele pământului, să petreacă precum altădată cu voie bună, ca la horele nelipsite odinioară din satul altor veacuri, au fost invitați la Pavilionul Expozițional. Aici se desfășoară, mai bine de o săptămână, între 25 septembrie și 4 octombrie, Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean, devenită deja tradițională, la a VIII-a ediție, în organizarea Consiliului Județean Constanța și a Centrului Cultural

Județean „Teodor T. Burada”.

Și pentru că românul este om cu frică de Dumnezeu, pentru că știe că nimic nu se face fără voia Celui de Sus, Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean a fost deschisă, pe 25 septembrie, cu o slujbă de binecuvântare, oficiată de Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului. Roadele pământului, ostenitorii țărinilor, meșterii populari, soliștii de muzică populară și toți oaspeții veniți la Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean au fost stropiți cu apă sfințită, după datina strămoșească.

Și-au adus aminte truditorii pământului, îndeosebi bătrânii, de binecunoscutele cuvinte pe care preotul

atmosfera de sărbătoare este asigurată de Centrul Cultural Județean „Teodor T. Burada”, de artiștii săi de pe plai dobrogean, din Constanța, dar și din localitățile din județ și de invitați speciali, precum Mioara Velicu, ce a cântat chiar în prima zi a manifestării. Îmbrăcați în straie populare, aceștia

au o sfântă datorie: să-i încante pe vizitatorii târgului, pe parcursul celor zece zile de sărbătoare, cu melodii populare, în dulcele glas românesc, înnobilat de influențele etnografice ale zonelor de proveniență. Iar pentru că suntem în Dobrogea, exemplu de conviețuire multietnică, ansamblurile minorităților invitate conferă o notă de pitoresc întregii Sărbători a Recoltei și a Vinului.

Alături de cântec, la loc de mare cinste se află și produsele meșterilor populari vestiți: iconari, olari din Horezu, Corund și Braniștea, sculptori în lemn, care au venit la Constanța din centre specializate și cunoscute peste tot în lume pentru meșteșugul pe care îl practică. Nu au lipsit nici creatoarele de ii și costume populare, care au adus cu ele roadele muncii lor migăloase, dar și crezurile lor într-o lume mai bună. De pildă, în doar trei cuvinte, Veturia Suci, din comuna clujeană Cojocna, exprimă întreaga sa filosofie de viață: „cinste, omenie și respect”. La aceste se adaugă credința în

le citește în timpul posturilor de peste an, în biserică, la finalul slujbei, atunci când se aduc bucate spre binecuvântare: „Doamne, Cel ce ai împlinit toate cu cuvântul Tău și ai poruncit pământului să scoată multe feluri de roade, spre îndulcirea și hrana noastră; Care pe cei trei tineri și pe Daniel care erau în Babilon, fiind hrăniți cu semințe i-ai arătat mai frumoși decât pe cei ce erau hrăniți cu multe desfătări”...

Și pentru că sărbătoare fără joc și voie bună nu s-a pomenit nicidecum în cronicile satului tradițional,

DATINA

← Dumnezeu, fără de care nimic nu s-ar putea concepe. Și se pare că filosofia sa de viață este bună și ține și timpul pe loc, deoarece, la cei 84 de ani, Veturia Suciu coase și țese cu mână sigură. E adevărat, cu ajutorul ochelarilor.

La Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean, participanții au făcut târguiești pentru a ține cămășile cu provizii pentru iarnă și au primit ca bonus și rețetele bunicilor pentru murături gustoase care să șadă bine pe masa de Crăciun lângă o bucată strașnică de friptură de porc tăiat, după datina străbună, în ziua de Ignat. Totul „udat” cu vin dobrogean, pus la păstrare în butoaie de lemn, ținute în loc răcoros. Dar pentru că mai este până la Crăciun, oaspeții de la târg pot să mai prindă puteri, după atâta alergătură, savurând o pastramă și o cană de must proaspăt.

Duiliu Zamfirescu la Hârșova

Ioan Adam

Proaspăt licențiat al Facultății de Drept din București, cu o teză al cărei subiect dă și azi bătaie de cap juriștilor – e vorba de *efectele mandatului în privința terțelor persoane* – Duiliu Zamfirescu e numit la 13 septembrie 1880 supleant la Tribunalul de ocol Hârșova. Ar fi vrut un post în Focșanii copilăriei, dar, „teribilă fatalitate” ar fi zis Caragiale, „n-a avut pe nimeni cine să stăruie la Minister”. Spune asta într-o epistolă către Duiliu Ioanin, cel mai bun prieten din tinerețe, căruia îi trimite din Hârșova 17 scrisori editate de Al. Săndulescu târziu, când ambii corespondenți erau de mult la „masa umbrelor”. La 22 septembrie procurorul stagiar e de câteva zile bune „la datorie” și contemplă cu ochi de pictor ambianța. Hârșova era poarta de intrare în Dobrogea, revenită de curând sub autoritate românească, și locurile aveau un farmec sălbatic, pe care-l vor fi simțit și coloniștii americani când descoperiseră Far West-ul. E spațiul oamenilor noi, gata să ia lucrurile de la capăt. Unii voiau să-și recapete o virginitate morală pierdută, alții erau puși pe îmbogățire, câțiva doreau să edifice o provincie modernă a unei Româanii ieșite de sub somnolența orientală – și tocmai acești puțini vor avea cuvântul hotărâtor – în fine, erau și din cei care nu visau decât să intre într-o *slujbuliță* sau *pânișoară*, să câștige la *părăluțe*, cum definea alt muntean cu limba ascuțită, Heliade Rădulescu, un stil de viață ce ni se pare familiar și azi.

Proaspătul magistrat e scrupulos. Examinează ambianța sever, rechizitorial (profesia își spune cuvântul!), apoi alarmează în rafale Centrul: „Am găsit arestu într-o stare ticăloșească, am pornit rapoarte în privința aceasta și sper să se facă îndreptățiri. Funcționarii, afară de administrator, sunt rebutul societății: proști, invidioși, cu procese unii contra altora, parcă sunt într-adins aduși ca să strice lumea, nu s-o îndrepteze”. Obsesia „îndreptărilor” care-i va alimenta peste ani al patrulea roman din Ciclul Comăneștenilor se anunță de pe acum. De altminteri, în cazul lui Zamfirescu, viața e o anticameră a romanelor.

În 1880 viitorul prozator trăia o iubire nenorocoasă. Ființa de care era îndrăgostit, Eliza Ioanid, se va mărita, din obligații sociale, cu un om ce-i era indiferent, cum va face Lya, eroina primului roman zamfirescian, *În fața vieții*, și va muri repede de tuberculoză, ca fragila Tincuța, cea din *Tănase Scatiu*. Multe scrisori, unele de amploarea unui serial, sunt ecourile unei disperări clamorose. Ceea ce nu împiedică ochiul să vadă și mâna să noteze. Scrupulul pictural se trădează ades. Iată o acuarelă romantică scăldată în culorile melancoliei mussetiene: „Hârșova e frumoasă dar e tristă: ziduri de stânci la poalele cărora apa sună monotonul cântec al călătoriei, ruinele prin ferestrele cărora vântul și singurătatea se sărută ca doi amănți”.

Pe la mijlocul lui octombrie, când tristețea pare a se estompa, tabloul

de gen ia locul acuarelei și peisajul se ordonează după regulile perspectivei: „bătrâna stâncă a Hârșovei apare ca o frunte gânditoare plecată spre apă; colo și colo se ivesc prin negură catartele vâpsite a câtorva corăbii vechi ce odihnesc cu rostra pe mal. Încet, încet, negura se ridică ca o cortină, cu desenurile sale, spre a lăsa să se vadă scena cea adevărată, pământul”. O înseninare fugitivă se petrece și în raporturile cu oamenii. Umorile rele ale bucureșteanului exilat fac loc cordialității și noul Ovidiu își scrutează semenii cu simpatie. Un bătrân medic polonez, un aprod turc, Șaachir, în compania căruia face lungi călătorii pe Dunăre, alt turc, „cu multă omenie”, Sadâc, un notar binevoitor, un judecător, nevasta acestuia, căreia îi aruncă priviri cu subînțeles, o altă femeie, cu care merge noaptea la braț, „prin întuneric și tăcuți”, îi temperează solitudinea și-l fac, pe moment, mai îngăduitor.

Dar rigorile meseriei îl silesc iarăși să privească lumea mai rece, mai incisiv. Magistratul are obligații ce-i repugnă, de care se achită totuși conștiincios. Asistă, de pildă, la disecția cadavrului unui cioban omorât în bătaie și exclamă apoi: „Hotărâtor, nu sunt făcut să fiu procuror”. Spectacolul ucigașilor, cinci la număr, „aduși în fiare, osteniți, suferitori, nenorociți” →

← îi „umple inima de milă și de dezgust” și, om delicat, ca majoritatea personajelor lui, ar fi vrut „să le dea drumu” fără remuşcare și „fără temere de păcat”. N-avea deci stofă de procuror... Dar scriitorul, manifestat până atunci incidental, se trădează în fiecare epistolă. Dobrogea, până în acel moment inexistentă în epica românească, capătă sub pana lui contururi de pământ neumblat, virgin. Posomorât la început, „supleantul” își extinde treptat raza călătoriilor. La Gura Ialomiții, la Topologu (în munții Babadagului), la Ostrovu, ochiul de artist educat surprinde peisaje misterioase, o lume bătrână, cu un farmec oriental. Romancierul care va glorifica eroismul românilor în războiul cu turcii din 1877 îi privește cu simpatie pe închinătorii la Alah. Instinctul de cuceritor scapără când în curțile unor „muritori cu turban” întrezărește „niște comori îmbrăcate în șalvari și adeseori de o frumusețe sălbatică”. Curiozitatea bărbătească și mușcătura dorinței apar instantaneu: „Deși d-lor nu le prea este dat de Coran să se lase a fi văzute, însă nouă muritorilor fără de fes adesea ni se permite să le vedem coloarea ochilor, cari, dealtminterea, sunt plini de foc, și să le admirăm părul, scurt ca la copii, ce le cade până în dreptul umerilor, în bucle negre ca ale nopții”. Din noiembrie, când ploile se înmulțesc și Dunărea devine neprietenoasă, junele procuror se retrace în spatele dosarelor și visează să evadeze. Va izbuti să plece în prima decadă din ianuarie 1881, când își ia concediu – patru luni de muncă îl osteniseră deja! – și să ia calea Bucureștilor, sperând în bunăvoința unui ministru care să-l mute ori să-l înainteze. Prietenului rămas în Capitală îi cere să-i găsească o cameră „curată”, „frumoasă” în care, atenție, să aibă „toată libertatea

Duiliu Zamfirescu la vârsta când scria proza Noapte bună

unui om în casa lui”. Criza romantică trecuse și adevărata fire a acestui *l'homme à femmes* ieșea la iveală.

Hârșova unui exil cvasitrimestrial nu va rămâne însă îngropată în scrisorile tinereții. Când amintirile se vor decanta și arsura conflictelor locale va trece, „Indochina înghețată”, „mizeria dormind pe malul unei ape” de care se plângea, va renaște în două proze solare. Prima dintre ele, *Din*

Dobrogea, subintitulată *Scene și portrete*, apare în *România liberă* din 26 iulie 1881 și continuă, după opt luni, în numărul din 9 aprilie 1882. Siluetele, unele cunoscute, ca aceea a credinciosului aprod Șaachir, sunt desenate cu o pensulă subțire, prietenoasă. Tentațiile comportamentismului se ivesc de pe acum. Judecând după succesiunea rapidă a imaginilor, s-ar zice că pictorul e dublat de un cineast. Nuvelistul nu psihologizează, ci filmează strâns, fără risipă de cadre. Un aprod intră în scenă încet, fără zgomot, precedat de un imineu „întors în formă de corabie”. O delegație de notabilități locale, condusă de un cadiu, iese cu temenele de la audiență, încurcându-și papucii lăsați cuviincios la intrare. Scenele au și o sumară coloană sonoră, ca filmele din primii ani de după Lumière. Turcii

vorbesc o românească aproximativă, dar adorabilă, iar umorul, picurat la momentul oportun, destinde atmosfera. Iată-l pe același Șaachir introducând petenții: „- Boerulé – cu accentu pe ultima – Hagi lusmen Feisulah vrea să vă vorbească piusuntel”; Smail, „om foarte cinstit, avut și bun la suflet”, își salută oaspeții într-un dialect hibrid delicios: „Büiurum Efendi, büiurum. Ah! geanabetu de Kiopek se dă furiș. Alah ile Alah! câinele ca și femeile Efendi!” La cafeneaua lui Meemeda reuniunile „intelighenției” locale au alura unor turniruri spirituale, în care prietenii își respectă reciproc convingerile. Se ascultă muzică (*Fantaisie-Improptu* de Chopin!), se discută, firește, politică, se citesc gazete și, ca în agora, „fiecare vorbea fără temere de a fi privit ca alb sau

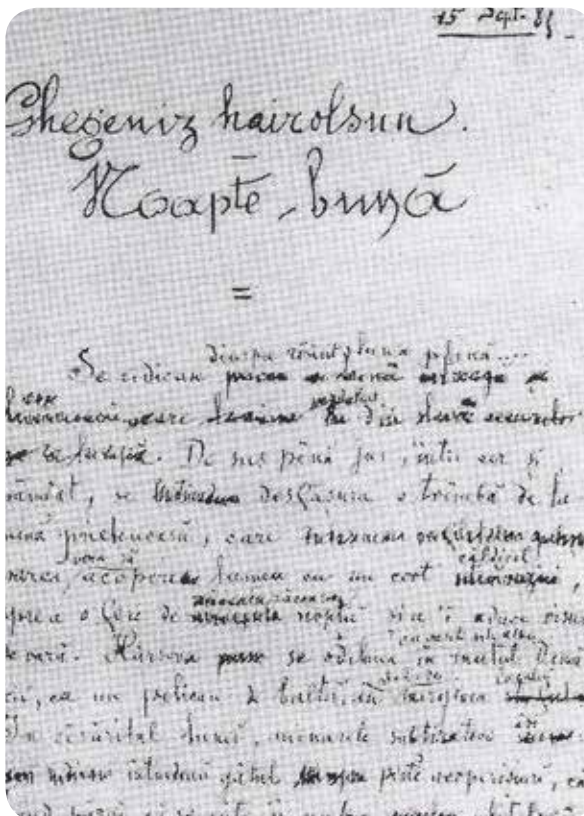

Canaraua Hârșovei, mirificul loc descris de Duiliu Zamfirescu

roșu”. Mai mult, în „provincia pustie” pe care o va abhora Bacovia, „doctorul era abonat la *Republique Française*: șeful telegrafului, la *Revue des deux mondes*! Directorul școalei de băieți, la *România liberă*. Administratorul la alt jurnal etc.” Un codicil ironic sfarmă apoi idilismul: membrii „confreriei” practică delațiunea la Centru, iar doctorul polonez, figură liberală, e scos din funcție sub bănuiala de nihilism.

Hârșova însăși apare într-o lumină declinantă, cu efecte policrome de *trompe l'oeil*. Liniile se întretaie într-un desigur fin, stilizat cu migală, în ciuda aparentei dezordini: „Eram în cele din urmă zile de toamnă. Serile erau calde. În baia pe care o formează stâncele Hârșovei, înaintate în Dunăre, se opreau să petreacă nopțile, bărci venite de la Cernavodă și de la Varna. Seara, când cele din urmă raze ale soarelui ajung aproape paralel cu suprafața apei, se produc niște fenomene optice pe cursul Dunării de un farmec surprinzător. Umbrele malurilor se întind în apă până aproape de jumătatea ei. Vârfurile lor întunecoase par a se pierde, în cealaltă jumătate luminată, printr-o tranziție de culoare, care, nefiind nici întunericul umbrei, nici lumina argintie a celor din urmă raze, iau niște nuanțe albastre pline de poezie. Ele sunt prelungite încă și mai mult de umbra micelor catarte ale bărcilor de pe mal”.

Un izvor memorialistic are și *Noapte bună*, nuvelă trimisă lui Maiorescu în octombrie 1885 și apărută în *Convorbiri literare* în prima lună a anului următor. Ea dezgheață relația prozatorului cu criticul (până atunci „posomorât” din cauza serialului zamfirescian împotriva „dotației Coroanei”) și prefătează prietenia lor de treizeci de ani. E aici, avea dreptate N. Iorga, un „realism emoționant”, un amestec de pitoresc, sentimentalism și umor care dă episodului amoros narat de nuvelist farmecul delicat și echivoc al poveștilor orientale în care iubirile se consumă în fugă și discret. Cadrul e de *Halima*, pictat cu un penel fin, muiat în culori puține: „Hârșova se odihnea, cu casele sale albe, în malul Dunării, ca un pelican de baltă în stuf, de marginea lacului. În răsăritul lunii, minarele subțiratic se întindeau gâturile peste acoperișuri, câtând parcă să se uite în umbra ulițelor înguste. Prin târg nu se mai zărea nimeni”. Spațiul prielnic *întâmplării*—Zamfirescu e un prozator ce crede în puterea hazardului! — și ea pune față în față două naturi și două lumi. Apar de pe acum *pragmaticul* și *problematicul*, firile răsfrânte spre exterior și cele retrase în sine, care se întâlnesc,

Manuscrisul textului Noapte bună

se iubesc meteoric și se despart grație unui destin când amuzat, când crud. Președintele de tribunal, „un om cu totul de pe pământ” în care prozatorul a pus, autopersiflându-se, și ceva din sine și turcoica Aîșe, fata cadiului, trăiesc iubirea cu intensități diferite. Ușuratic, bărbatul e un cuceritor din stirpea eroilor din *Decameronul*, femeia stă însă în umbra *Divanului* lui Hafiz. Sunt două coduri existențiale și literare ce intră în contact, arta, deja considerabilă, a

prozatorului, constând în estompe, în surdina ironică pusă romanțiosului. Umorul, rar la Zamfirescu, învăluie scena în care eroul, cocoțat pe podul unui conac, își declară prin gesturi dragostea pentru „dulcineea” din curtea, împrejmuită de ziduri înalte, a cadiului. Camera alunecă repede pe gesturi, filmate iarăși strâns: „îmbărbătat, își scoase iar capul pe cubea și, fiindcă ea, se uita tot spre el, își duse mâna dreaptă spre inimă și se îndoi de mijloc până să se lovească cu nasul de acoperiș.

La acest semn, ea își ridică mâna la gură și după aceea la frunte, spre mulțumire”. Întrepid, bărbatul apelează la serviciile unei codoașe bătrâne și pătrunde, deghizat în femeie, în incinta primejdioasă. Dezinhibat ca mai toți junimiștii, cu vorbe de pe „ulița mare” în scrisorile private, Zamfirescu își pune „strajă gurii” când narează pudic întâlnirea din alcov. O aură de poezie, un parfum de zădărnici împing istoria de dragoste spre dramă. Întâmplarea îi unește pe eroi și tot întâmplarea îi desparte. Iertat de ministru, judecătorul se întoarce la București, într-un început rece de ianuarie, iar la marginea Hârșovei, sania de poștă cu care pleca din „surghiun” e oprită de două femei: grecoica și Aîșe. Sub „lumina ostentă” a lunii ce așterne pe câmpul înghețat „o umbră lungă și greoaie”, răsună „încet și temător” cuvintele iubitei părăsite: „— Noapte bună...”

Privit reticent, fiindcă n-ar ilustra „canonul”, Duiliu Zamfirescu are printre meritele lui ignorate sau

← minimalizate și pe acela de a fi primul care a pus Dobrogea pe harta literaturii române, de a fi făcut așadar în spațiul național ceea ce a făcut Ovidiu în acela universal. Stampele lui etnografice, cu inflexiunile lor de umor, melancolie și criticism explorează în premieră un filon ce-i va atrage apoi pe Emanoil Bucuța, cel din *Maica Domnului de la mare*, pe Zaharia Stancu, cel din *Uruma*, pe Vintilă Horia, cel din *Dumnezeu s-a născut în exil*, pe Ștefan Bănuțescu, caligraful din *Cartea de la Metopolis* și mai nou pe doi prozatori dobrogeni: Anda Hristu, care narează în romanul *Delia* o poveste asemănătoare în linii mari cu aceea din *Noapte bună* și, în fine, pe Constantin Vremuleț, care reia în *Evadări ratate*, tema surghiunului tomitan al lui Ovidiu.

ADAM Ioan-Gheorghe (n. la 19 august 1946, municipiul Mediaș, județul Sibiu) este absolvent al Facultății de Limbă și Literatură Română a Universității București (1964-1969). Doctor în Filologie, cu teza Ideologia literară a lui Duiliu Zamfirescu, la Universitatea București, 2000. A ocupat următoarele funcții: redactor la ziarul Scânteia, secția Literatură și Artă (1969-1974), București; șeful secției Cultură la ziarul Scânteia tineretului (1974-1983); redactor de rubrică în secția Cultură a ziarului Scânteia (1983-1988); lector principal I la Editura Eminescu (1988-1991); publicist-comentator în secția Cultură a ziarului Adevărul (1991-1992); consilier parlamentar, publicist la săptămânalul Parlamentul (1992-1993); redactor șef adjunct la cotidianul Vocea României (1993-1996); realizator-coordonator de programe culturale la Radio România Tineret, Societatea Română de Radiodifuziune (1996-2002); realizator, Redacția Literatură-Arte a Societății Române de Radiodifuziune (din 2002); prof. asociat dr. la Universitatea Româno-Canadiană din Brașov, unde predă cursul Istoria și stilistica presei (2001-2003). În prezent este pensionar, din 2010.

Lucrări publicate:

A. Volume: Introducere în opera lui Duiliu Zamfirescu (eseu), 1979; Planetariu (eseuri, critică și istorie literară), 1984; Bat clopotele pentru Basarabia (publicistică, împreună cu Georgeta Adam), 1995; Inelele lui Saturn (eseuri, critică și istorie literară), 1998; Panteon regăsit. O galerie ilustrată a oamenilor politici români, 2000; Oglinda și modelele. Ideologia literară a lui Duiliu Zamfirescu (eseu), 2001; Proba exilului (publicistică, împreună cu Georgeta Adam), 2002; Parole în Balcania (eseuri), 2003; Zidul și Litera (eseuri), 2004; Oglinda de cerneală. File dintr-un jurnal de tranziție 1991-2005 (eseuri), 2005; Povestea vorbelor. O istorie secretă a limbii române, 2007.

B. Antologii: Miron Radu Paraschivescu, Poezii, antologie, postfață și bibliografie de I.A., 1973; Duiliu Zamfirescu interpretat de..., antologie, studiu introductiv, tabel cronologic, note și bibliografie de I.A., 1976; Ion Pillat, Pe Argeș în sus, antologie, postfață și bibliografie de I.A., 1984; Gh. Brăescu, Unde stă norocul, antologie, postfață și bibliografie de I.A., 1989; Ion Pillat, Casa amintirii, antologie, postfață și bibliografie de I.A., 1996; Mihai Beniuc, Ultima scrisoare de dragoste (Poezii), antologie, studiu introductiv, dosar critic și bibliografie de I.A., 1999.

C. Ediții: Duiliu Zamfirescu, Viața la țară, ediție îngrijită, postfață și bibliografie de I.A., 1976; G. Călinescu, Enigma Otiliei, postfață și bibliografie de I.A., 1984; Grigore Ghica, Să pot trăi, ediție îngrijită, prefață și note de I.A., 1992; I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută, ediție îngrijită, prefață, tabel cronologic și repere istorico-literare de I.A., 1993.

D. Ediții critice: G.C. Nicolescu, Duiliu Zamfirescu, text ales și stabilit, completări bibliografice, indice de nume și titluri de Georgeta Adam și Ioan Adam, prefață, note și comentarii de Ioan Adam, 1980; Duiliu Zamfirescu, Opere, 5, Publicistică (1881-1908), ediție îngrijită de Mihai Gafița și Ioan Adam; argument, note, indici de I.A., 1982; Duiliu Zamfirescu, Opere, 6, Partea I, Publicistică (1909-1916) și Partea a II-a, Publicistică și memorialistică (1917-1921), ediție îngrijită de Ioan Adam și Georgeta Adam, note, comentarii, indici și glosar de Ioan Adam, 1987; Duiliu Zamfirescu, Opere (1). Poezii și nuvele, ediție îngrijită, prefață, note și comentarii de Ioan Adam, 1996. Circa 3.000 de articole în presa cotidiană și culturală publicate din 1964 și până în prezent.

Premii literare: Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pe 1995, pentru volumul Bat clopotele pentru Basarabia; Premiul și Diploma de excelență ale Asociației Culturale „Duiliu Zamfirescu”, 2002; Diplomă de excelență acordată la Zilele revistelor culturale din Transilvania și Banat, ediția a VI-a, Mediaș, 2006; „Premiul UZP pentru cartea anului 2007”, decernat de Uniunea Ziariștilor Profesioniști pentru volumul Povestea vorbelor. O istorie secretă a limbii române, Editura Paralela 45, 2007.

Inițiative culturale: Co-fondator al Cenaclului și Suplimentului literar-artistic „Confluențe” al Scânteii tineretului (prima ședință: 12 martie 1981), Editura Adam (din 1994), colecțiile „Istorie și Politologie”, „Biblioteca Exilului”.

Membru ARIP, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Asociația Scriitorilor din București; membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România; membru al Federației Internaționale a Jurnaliștilor.

Personalități dobrogene de valoare universală

Nicolae (Nicholas) Georgescu Roegen (1906-1994)

Gheorghe BĂCANU

„Ca fiu al Dobrogei, care s-a jucat cu arșicele în vie, căci sunt din cartierul Viile Noi din Constanța - mă bucur să văd eforturile care se fac pentru progresul Dobrogei pe baze științifice”

„Dragostea mea față de neamul românesc are rădăcini adânci în ceea ce sunt și voi fi mereu”

„Cunosc diferite situații pentru fiecare dintre cele trei Românii; de fapt e una singură: România eternă, și eu de aceasta mă simt legat până la moarte”

Nicolae Georgescu Roegen este, indiscutabil, una dintre cele mai strălucite minți pe care le-a dat poporul român de-a lungul istoriei sale. A urmat studii de matematică la București, studii de statistică în Italia și Franța (Sorbona), a fost profesor la Harvard apoi la Vanderbilt University din Nashville (S.U.A.). A fost nominalizat de patru ori la Premiul Nobel pentru Economie, dar după cum menționează chiar el, nu a avut susținerea necesară pentru a obține acest premiu. Lucrarea sa de referință care a produs o „revoluție” în gândirea economică se numește „Legea entropiei și procesele economice”. Este fondatorul unei noi științe, „Bioeconomia”, care pledează pentru raționalitatea folosirii resurselor naturale. Este ales Doctor Honoris Causa al mai multor universități: Universitatea din Stratsbourg (1973), Universitatea din Florența (1980), University of South. A scris peste 225 de articole, studii și cărți, publicate în decurs de mai bine de 60 de ani, în care au fost puse în discuție probleme fundamentale de natură economică ce s-au ivit în fața societății omenești. Paul Samuelson (laureat al premiului Nobel pentru economie) afirma despre cercetătorul român: „Avem în Nicolae Georgescu Roegen un savant printre savanți, un economist printre economiști.”

S-a născut la data de 4 februarie 1906 în Constanța, în cartierul Viile Noi, într-o familie de greci. Tatăl său se numea Stavros, iar pe bunicul din partea tatălui, George Athanasii. Numele de familie, Georgescu, provine de la prenumele bunicului său, George. A fost înregistrat în clasa întâi cu numele de Nicholas. În unele lucrări apare faptul că numele Nicholas provine prin „americanizarea” numelui de Nicolae.

Se va simți toată viața legat de aceste locuri pe care le va elogia în întreaga sa carieră, considerându-se „fiu al Dobrogei, care s-a jucat cu arșicele în vie”. A murit pe 30 octombrie 1994 (anul acesta se împlinesc 21 de ani de la deces) în Statele Unite, la Nashville (Tennessee), la vârsta de 88 de ani, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu în sectorul academicienilor.

Numele de „Roegen” și l-a adăugat singur, fiind, de fapt, o anagramă formată din „Ne” de la Nicolae și „Geor” de la Georgescu. A recurs la această anagramă din dorința de a nu fi confundat cu alte persoane care poartă acest nume, destul de comun.

„Perioada Constanța” poate fi împărțită în trei etape distincte: prima etapă este cea a copilăriei, mai precis până la plecarea la Liceul militar „Mănăstirea Dealu”, a doua etapă este reprezentată de intervalul de timp în care a fost profesor de matematică la Liceul „Mircea cel Bătrân”, iar a treia etapă este reprezentată de recunoașterea de care se bucură în prezent pe plan local. Va rămâne în permanență ancorat sufletește de orașul Constanța, întrucât tot aici a început studiile la Școala primară nr.1. Un impact deosebit asupra formării lui ca elev silitor l-a avut institutorul Gheorghe Rădulescu care „se străduia să stimuleze pe elevii de 10 ca mine, punându-ne probleme care necesitau algebra” (Nicolae Georgescu Roegen - Omul și opera, p.26).

Tatăl său – Stavros – era ofițer în Armata română cu gradul de căpitan. El a fost cel care i-a deschis apetitul pentru studiu și îndeosebi pentru matematică. Mama sa a fost maistru de lucru la un liceu de fete din Constanța.

În lucrarea „Omul și opera” evidențiază lipsurile prin care trecea familia datorită veniturilor modeste, îndeosebi după trecerea la pensie a tatălui său, ca urmare a lovirii unui ofițer, cu grad mai mare, care a fost prins furând din carnea soldaților. Despre lipsurile avute în copilărie își amintește mai târziu; „ei nu-și permiteau să-mi cumpere nici măcar pantofi cu șireturi, care erau cu un leu mai scumpi decât cei cu butoni, deși eu jinduiam după pantofi cu șireturi”(Nicolae Georgescu Roegen - Omul și opera, p.26).

Pensionarea timpurie a tatălui său a avut și efecte benefice, întrucât a avut mai mult timp la dispoziție pentru pregătirea copilului.

Rămas orfan de tată la vârsta de opt ani, afirma: „aveam opt ani când a murit și aveam să-i simt lipsa, nu numai ca pe un părinte, dar și ca pe a unui bărbat care să mă pregătească pentru viața dură în care urma să intru ulterior”(Nicolae Georgescu Roegen - Omul și opera, p.26).

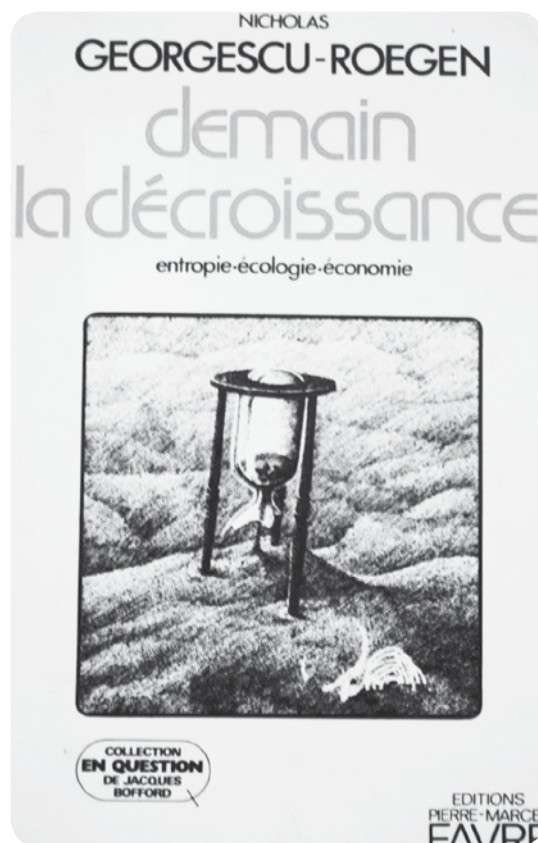
A fost meditat la matematică în vara anului 1916 de către institutorul Gheorghe Rădulescu în vederea admiterii la Liceul Militar „Mănăstirea Dealu”. A promovat examenul de admitere al 23-lea dintr-un total de 900 de candidate, reușind să se califice pentru un loc cu bursă. În lucrarea „Omul și opera” povestește faptul că mama sa promisese o damigeană de vin institutorului, în cazul în care copilul va promova examenul de admitere. Deși a promovat examenul de admitere, nu a apucat să i-o mai dăruiască, întrucât institutorul a căzut răpus de gloanțe în dezastrul de la Turtucaia, în războiul care tocmai se declanșase.

A doua etapă constănțeană este reprezentată de intervalul de timp dintre anii 1927-1928 în care a fost profesor la Liceul „Mircea cel Bătrân”. În acest interval el debutează în activitatea pedagogică în calitate de profesor suplinitor, ținând locul profesorului N.Zagoicea. În anul 1928 intră în concediu de studii pentru pregătirea doctoratului la Paris. Prezența profesorului Nicolae Georgescu la catedra Liceului „Mircea” îl înscrie în rândul profesorilor de mare calibrul intelectual, absolvenți de universități celebre din Europa care s-au străduit să ridice calitatea învățământului din acea vreme. Pe toată perioada studiilor doctorale de la Paris și a studiilor postdoctorale de la Londra va figura în evidențele Liceului ca detașat la studii. Va rămâne în organigrama liceului până la data de 1 ianuarie 1932, când va fi detașat la București.

Deși trecerea profesorului Nicolae Georgescu prin Liceu a fost doar episodică aură intelectuală, științifică și pedagogică, domină instituția de învățământ și astăzi. Datorită acestui fapt se poate aprecia că începutul carierei sale pedagogice și chiar științifice a pornit de la „Universitatea Dobrogei”, cum i se spunea liceului în acea perioadă, acesta fiind, de fapt, principalul lăcaș de cultură din acea perioadă.

A fost nevoit să părăsească orașul Constanța datorită războiului, în ultimul moment, cu ultimul tren de refugiați, plecând la București.

A urmat cursurile Liceului Militar „Mănăstirea Dealu” în calitate de bursier, perioada în care s-a

O sedere plăcută datorită unei grăzi remarcabile
ca oaspetii hotelului să se simtă bine. Vă felicit
pentru renaștere.

16 August 1971

N. Georgescu-Roegen
Vanderbilt University
USA.

remarcat ca un bun colaborator al revistei *Gazeta Matematică*. În anul 1926 obține diploma universitară la Universitatea din București.

În anul 1930 devine doctor în statistică la Paris (Sorbona). A urmat cursuri postdoctorale la Universitatea din Londra sub conducerea celebrului statistician Karl Pearson.

În anul 1948 a emigrat în SUA, unde a făcut o carieră strălucită ca profesor de economie la Universitatea Vanderbilt din Nashville (Tennessee).

A treia etapă „constănțeană” este reprezentată de recunoașterea de care se bucură pe plan local. Trebuie să precizăm faptul că Nicolae Georgescu Roegen este Doctor Honoris Causa al Universității „Ovidius” din Constanța, poza sa fiind expusă în Sala Senatului Universității. În cadrul Universității „Ovidius” s-au organizat activități omagiale cu prilejul centenarului nașterii (1906-2006). Există un amfiteatru în cadrul Universității care poartă numele marelui savant. Biblioteca Universității deține câteva din operele acestuia în limbile română și engleză. În anul 2010, în luna februarie, Revista Universității „Ovidius” Constanța, „Ovidianum”, a fost dedicată în totalitate savantului, totatunci având loc și vernisajul expoziției de carte „Opera unui savant economist”. Personalitatea ilustrului profesor a fost serbată în cadrul Colegiului „Mircea” cu prilejul centenarului (1906-2006) nașterii acestuia. Ca o recunoaștere a faptului că a fost profesor în această instituție, un laborator îi poartă numele. „Colegiul „Mircea cel Bătrân” a fost, pesemne, doar o haltă, un popas în cariera marelui profesor. Nu mă îndoiesc că nu ar fi putut să se simtă bine în cancelaria Liceului „Mircea cel Bătrân” stimat și apreciat. Deși a trecut fulgerător prin instituția noastră, noi considerăm că începutul carierei domniei sale a pornit de la Liceul „Mircea cel Bătrân”, a afirmat directorul Colegiului „Mircea cel Bătrân”, profesor Vasile Nicoară (Revista „Ovidianum” - 25 februarie 2010, articol „Constanța - primii pași pe drumul profesoratului, autor Monica Mocanu).

Deși a strălucit pe numeroase meridiane ale globului și a lucrat multă vreme în țara sa de adopție, SUA, el nu a uitat niciodată că este român și că spiritul său face parte din spiritualitatea poporului nostru.

Este unanim recunoscut faptul că opera și personalitatea marelui economist sunt mai mult cunoscute în străinătate decât în țară. Aceste rânduri își propun să aducă în atenție valoarea științifică a operei acestuia, să lărgască cercul susținătorilor operei roengeniene, să disemineze conținutul acesteia în rândul românilor și, îndeosebi, al dobrogenilor.

Importanța cinstirii memoriei savantului român este o datorie patriotică și de mare onoare pentru noi, întrucât activitatea sa științifică a făcut cinste țării noastre, a arătat forța creativă a poporului nostru, a pus în evidență inteligența poporului român.

Bibliografie:

CONSTANTINESCU, Mihnea, *Nicholas, Georgescu - Roegen: ultimul interviu*, Magazin Istoric, 1999

DEMETRESCU, M.C., DRĂGANI C., *Economistul Mileniului III - Nicholas Georgescu - Roegen Profetul arhitect al noii gândiri*, Editura Europa Nova, București, 1994

FILIMON, Ruben, *Nicholas Georgescu - Roegen: Economie - Bioeconomie*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2007

GEORGESCU - ROEGEN, Nicholas, *Legea entropiei și procesul economic*, Editura Expert, București, 1996

GEORGESCU - ROEGEN, Nicholas, *Omul și opera* vol I, Editura Expert, București, 1996

*** OVIDIANUM – Revista Universității „Ovidius” Constanța, *Nicholas Georgescu – Roegen – Economist, matematician, statistician și pedagog, părintele teoriei bioeconomice*, Economistul mileniului III, Ediție Specială, 25 februarie 2010

Surse online:

http://www.rgnpress.ro/rgn_12/categorii/reportaj/7315-libertas-mathematica-urmasii-lu.. (articol: Urmasii lui Pompeiu, Țițeica, Moisil, Myller, Popoviciu)

http://www.crispedia.ro/Nicholas_Georgescu_Roegen (articol: Nicholas (Georgescu-Roegen))

In memoriam

Cornel Stavru

A plecat spre stele un mare artist liric român, născut la Constanța, un tenor cu o carieră de excepție : Cornel Stavru.

Cornel Stavru s-a născut la Constanța, la 31 august 1929; mamă – grecoaică (din Constantinopol) și tatăl – albanez. Primele trei clase le-a făcut la Școala Elementară în limba greacă după care, mutându-se cu familia în București, a continuat studiile la Colegiul Național Mihai Viteazul. I-au plăcut mai mult științele exacte, așa că a absolvit Facultatea de Poduri și Tuneluri, în anul 1952.

În copilărie a cochetat cu pianul, a susținut partituri solistice la serbările școlii (mai ales ca bariton) și, la recomandarea dascălului de limba rusă, a început să ia lecții de canto de la Alexandra Klaswedskaia, o cunoscută profesoară a timpului. În anul 1953 a cucerit Premiul al III-lea la Concursul Național al Tinerilor Interpreți și la Festivalul Internațional al Tineretului din București iar un an mai târziu, a fost angajat ca solist la Ansamblul Armatei, unde va primi primele lecții serioase de canto de la Alexandru Colfescu, continuate la clasa baritonului Alexandru Costescu-Duca. Neuitate pentru el vor rămâne însă, peste ani, întâlnirile de suflet cu Șerban Tassian. Intră în conștiința publicului meloman datorită unei serii de concerte-spectacol, organizate de Ansamblul Sfatului Popular al Capitalei, sub bagheta dirijorilor Emanuel Elenescu și Iosif Conta care i-au încredințat trei partituri de mare greutate: *Cavalleria rusticana* de Mascagni, *Paițe* de Leoncavallo și *Otello* de Verdi. După ce cucerește premiul al II-lea la Concursul Internațional de canto de la Moscova (1957), unde Președintele juriului era însuși legendarul tenor Tito Schipa, în aprilie 1958 debutează la Operă, în rolul Manrico din *Trubadurul* de Verdi. Într-un interviu acordat cu mulți ani în urmă declara reporterului : « Eu am făcut o carieră bună, onorabilă, nu extraordinară, dar nici de neglijat. Mi-am știut totdeauna limitele. Mi-a făcut o deosebită onoare să cânt cu acești mari artiști; nu a fost doar Freni, a fost

și Scotto, a fost și Aldo Protti și mulți alții pe care nu pot să-i enumăr aici. Mi-au făcut mare plăcere toate producțiile în care am cântat, în diverse festivaluri internaționale, cum au fost cele de la Perugia, de la Scoplie, de la Atena, multe la Salonic...toate mi-au rămas pregnante și vii în minte. De asemenea, nu pot să-i uit pe toți colegii români de marcă cu care am cântat: Nicolae Herlea, Ohanesian, Iordăchescu, Maria Slătinaru, Cortez, Moldoveanu, Krilovici... și n-aș vrea să uit nici vechea generație de artiști care mi-au făcut o mare onoare să mă primească în sânul lor atunci când eram tânăr și intrasem în operă - cum au fost Ștefănescu-Goangă, Șerban Tassian, Mihail Arnăutu, Dinu Bădescu, Maria Voloșescu, Ana Tălmăceanu și atâția alții. Cornel Stavru a debutat timpuriu, la 27 de ani, în concerte cu *Cavalleria rusticana* de Mascagni, *Paițe* de Leoncavallo, *Otello* și *Trubadurul* de Verdi, titluri importante, roluri de mare calibrul, a căror interpretare i-a adus aprecierea măștrilor baghetei, Emanuel Elenescu, Egizio Massini. Drept firească a venit angajarea la Opera Română, în 1958, pentru noua producție cu *Trubadurul*, în care tânărul tenor a impresionat publicul, presa, colegii.

Cornel Stavru a cântat mult și în străinătate, atât în turnee alături de ansamblurile Operei Române (Moscova, Atena, Stuttgart, Wiesbaden, Liège, Cairo) cât și cu contracte personale la Bremen, Schwetzingen, Perugia, Dresda, Salonic, Skopje etc. sau în țările - pe atunci – comuniste din Europa, ca și în China sau în Cuba. A avut parteneri celebri precum sopranele Mirella Freni, Renata Scotto (la debutul în rolul Desdemona din *Otello*), Virginia Zeani, Julia Varady, mezosoprana Irina Arhipova, baritonul Aldo Protti, bașii Theo Adam, Nicola Rossi Lemeni și mulți alții.

După încetarea activității, nu s-a putut despărți de teatru. A fost director artistic al Operei Române (din 1982 până în 1984, anul pensionării), consultant artistic al aceleiași scene (1991-1993) și al celei din Brașov (1993-2001).

Localitățile județului

Negru Vodă, în lupta pentru supraviețuire

Alexandru VLĂDESCU

Fondată în anul 1715, în cadrul Imperiului Otoman, sub numele de Karaömer, localitatea a cunoscut numeroase lupte date de oștiri românești și străine.

Cum a intrat Karaömer sub stăpânire românească și de ce este importantă această localitate pentru România, dar mai ales pentru Dobrogea vă prezentăm astăzi în noul număr al revistei „Datina”.

Aflată sub conducerea Imperiului Otoman, Karaömer devine teritoriu românesc în anul 1878, în urma războiului Ruso-Turc. Din cauza populației reduse, localitatea a fost colonizată cu români din Oltenia, Moldova și Muntenia.

Dar istoria ne arată că Negru Vodă a fost scena unor lupte grele. Mai întâi, în perioada Primului Război Mondial, când Karaömer a fost locul de luptă între Forțele Antantei și cele ale Puterilor Centrale. Mai apoi, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când satul Negru Vodă a fost iar scena unei alte bătălii. La 25 august 1944, trupele Române au fost nevoite să oprească avansul unui coloane germane motorizate.

NEGRU VODĂ, ÎN PREZENT

Dar după o lungă istorie cu măririi și decăderi, Negru Vodă devine în anul 1989 oraș agro-industrial. Așa a rămas până astăzi. Cu o singură excepție: în frumoasa localitate, nu se mai face nici industrie, nici agricultură.

De altfel de vremurile bune, cele în care era copil, își aduce aminte și Elena Lungu, născută și crescută în Negru Vodă, dar plecată în Spania, în căutarea unei vieți mai bune: „Ambii mei părinți lucrau. Tata la C.A.P., iar mama era îngrijitoare la căminul de copii din oraș. Eu am plecat de mică de acolo. Am mers la Mangalia pentru a studia la un liceu economic, unul mai bun decât cel din Negru Vodă, care avea profil agricol.”

Astăzi, Elena și-a întemeiat o familie alături de care trăiește în Spania. Spune că îi este dor de vremurile în care petrecea alături de tinerii din Negru Vodă. „Îmi amintesc că în fiecare sâmbătă seară se organiza un bal, la care participau toți tinerii din localitate. Dansam, cântam, ce frumos era!”

Astăzi imaginea pe care ți-o lasă Negru Vodă este una dezolantă. Un oraș sărac, subdezvoltat, ce seamănă mai mult a sat decât a oraș. Blocuri derăpănate înconjurate de străzi pline de găuri. Un peisaj ce nu aduce aminte nici de luptele grele date aici, nici de atmosfera de sărbătoare din trecut, nici de nimic.

Astăzi Negru Vodă este un oraș fără viitor. Singurele repere care i-au mai rămas lui Karaömer sunt Pădurea Negru Vodă de 50 ha de la marginea orașului, declarată rezervație cinegetică, Geamia Kara Omer care datează încă din anul 1867 și poate istoria, singura care n-a trădat orașul.

File de monografie

Vama Veche, între ieri și azi

Alexandru VLĂDESCU

Cine nu a auzit oare de Vama Veche, cea mai sudică stațiune de pe tot litoralul românesc? Astăzi, în revista „Datina” vă propunem o altfel de abordare a acestei localități. Probabil că cei mai mulți dintre dumneavoastră ați auzit de Vamă doar la știrile care prezentau distracția de 1 mai sau vreun concert de muzică folk care a adunat mii de tineri. Dar foarte puțini oameni cunosc istoria aparte a acestei localități.

Vama Veche a fost întemeiată în anul 1811 cu denumirea turcă de „*Yılanlık*”, în traducere reprezentând „*Serpăria*”. Satul de la malul mării adăpostea pescari, oieri și grădinari. Odată cu anexarea Cadrilaterului (1913-1940), numele localității a fost schimbat în Vama Veche, nume care i-a rămas până în ziua de astăzi. În perioada dictaturii comuniste, Vama Veche reprezenta zonă de frontieră și accesul era limitat. În ultimii 15 ani însă, Vama Veche a luat amploare și a cunoscut un aflux de turiști devenind locul unde oamenii descoperă libertatea.

Astfel, Vama Veche a trecut de la cătunul de pescari liniștit și boem la o stațiune apropiată de Mamaia, unde muzica și distracția răsună în fiecare colțișor al vechiului sat.

„Prin 1975, aici, în Vama Veche exista o tabără pentru studenții clujeni, de la Universitatea Babeș-Bolyai. Astfel, studenții veneau aici două săptămâni și se relaxau în timpul verii. Aveau trei mese asigurate și erau cazați la localnici. Astăzi, multe s-au schimbat. Parcă era mai bine atunci. Acum sunt hoteluri și cluburi, iar tinerii aceștia se distrează diferit față de studenții noștri de altădată.”, ne spune Maricica Guțunoris, una dintre bucătăresele care lucrau la fosta tabără.

Asemănarea cu Mamaia i-a adus printre tinerii glumeți chiar și un nou nume localității: „Vamaia”. Și totuși ei încă aleg Vama ca loc pentru descărcarea energiilor. Pentru ei Vama înseamnă tradiție.

„Este o tradiție pentru că vin cu cortul aici la fiecare 1 mai. Este o tradiție să merg să fac poze la răsărit și să mă îmbăiez. Apoi, nu ratez apusurile și nici să dansez la cluburile în aer liber. Seara poți dansa în jurul focurilor pe plajă. În Vamă distracția e tradiție”, ne declară încântat Răzvan Popescu, student la medicină în București.

Răzvan este doar un exemplu găsit de noi pe plaja din Vamă, la mijlocul lunii septembrie, petrecându-și ultimele zile de vacanță. Ca el sunt mulți alții care aleg Vama fie și pentru un weekend.

Privind în ansamblu, Vama Veche este prinsă între trecut și prezent. Vechile obiceiuri și tradiții de divertisment au fost schimbate cu unele moderne, dar care au același scop: distracția.

Până la urmă Vama rămâne o poveste, iar cei care vor să facă parte din ea trebuie să privească acum spre un nou orizont: vara viitoare.

Sărbători religioase. Tradiții populare

Dr. Laura CALOEAN

14 OCTOMBRIE, CUVIOASA PARASCHEVA DE LA IAȘI

În anul 1020, în satul Epivat, aproape de capitala Bizanțului, într-o familie înstărită, se năștea Parascheva (în greacă, paraschevi înseamnă pregătire), o fetiță cuminte și firavă din fire. Pe la vârsta de 12 ani, când începuse a descifra tainele lumii, a preocupat-o grija pentru suflet.

Mergea la biserică, asculta și trăia Sfânta Liturghie. Într-o bună zi, când sosi timpul ca preotul să citească Sfânta Evanghelie, își plecă smerită genunchii și ascultă: „cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze. De atunci, citatul biblic a devenit motto-ul vieții ei. Nici nu ieșise bine din biserică când a văzut o fetiță săracă. Pe dată și-au schimbat hainele și a devenit ocrotitoarea sa. Muștrările părinților nu au dezarmat-o. Ori de câte ori putea ajuta pe cineva, cu mare plăcere. Părinții au devenit din ce în ce mai supărați deoarece mărinimia fetei începuse să afecteze bunăstarea familiei. S-au hotărât să o căsătorească. Zis și nefăcut fiindcă Parascheva a fugit noaptea de acasă. Ea voia să-i slujească doar Mirelui Hristos, nicidecum unui soț.

S-a închinat în biserică „Sf. Sofia” din Constantinopol, apoi a sihăstrit un timp la mănăstirea „Haricleia Pontului”, unde a primit haina monahală. Ulterior a mers și la Locurile Sfinte, pentru a se închina. A stat ani de zile în pustia Iordanului în post și rugăciune asemenea Sf. Ioan Botezătorul, apoi un înger i-a cerut să lase viața aspră și să se întoarcă la moșia părintească, pentru ca de acolo sufletul să i se înalțe spre cer.

Ajunsa acasă și-a găsit tatăl în agonia morții. A mai avut timp doar să-l atingă: „Asta-i mâna unei sfinte”, șopti bolnavul bucuros. „Asta-i mâna ta, Parascheva mea”. După înmormântare s-a închinat din nou în biserică „Sfânta Sofia” și la biserică din

Vlaherne, închinată Maicii Domnului. După alți doi ani de viață pustnicească, trupul tânăr (avea vreo 30 de ani), dar sleit de puteri, din cauza unei asceze mai aspre decât putea răbda, avea să se stingă. În acea zi a anului 1050, Cuvioasa Parascheva se plimba pe malul mării. Osemintele i-au fost îngropate în locul în care-și dăduse obștescul sfârșit. Nimeni nu mai știa de ele. Dar, într-o bună zi, după ce alături fusese îngropat un corăbier păcătos, Parascheva i se arată în vis preotului Gheorghe, căruia îi porunci să scoată la iveală moaștele sale. Au fost depuse în biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Epivat. Faima lor a făcut să fie râvnite de mulți domnitori de prin țările vecine. De aceea, până în 1614, acestea s-au peregrinat prin mai multe țări. În secolul al XVII-lea, Vasile Lupu plătește datoriile Patriarhiei Ecumenice față de sultanul Murad IV și primește ca dar de mare preț moaștele Sfintei Parascheva, depuse în biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași. Pe 12 decembrie 1888 au fost mutate în noua catedrală mitropolitană, unde se află și azi.

Sărbătoarea populară de pe data de 14 octombrie era dedicată zeiței Venera, care s-a suprapus peste sărbătoarea Cuv. Parascheva, sfântă căreia i se spune și Sfânta Vineri. Cu timpul, sărbătoarea a devenit hotar calendaristic pentru deschiderea țărinilor la pășunatul liber, organizarea turmelor de oi pentru transumanță, slobozirea berbecilor, organizarea târgurilor de toamnă și oferirea de ofrande pentru sufletele morților.

26 OCTOMBRIE, SF. M. MC. DIMITRIE, IZBĂVITORUL DE MIR

Fiul marelui dregător al Tesalonicii, Dimitrie, s-a născut în a doua jumătate a secolului al III-lea. Părinții săi erau creștini, dar nu îndrăzneau să-și mărturisească credința de teama persecuțiilor la care erau supuși cei ce se închinau lui Hristos. De aceea, pe Dimitrie l-au

← botezat și educat în conformitate cu morala și dogma creștină, în taină. După moartea tatălui, Dimitrie a fost numit dregător al Tesalonicului. Nu după multă vreme, împăratul Maximian a aflat că Dimitrie este creștin. După ce s-a întors victorios dintr-un război contra sciților, împăratul a poruncit ca în fiecare cetate să se organizeze ospețe în cinstea zeilor. Când a venit în Tesalonic, Maximian l-a întrebat pe Dimitrie dacă este creștin. Acesta a mărturisit că i se închină lui Hristos. Împăratul a poruncit ca dregătorul să fie închis în temniță până la încheierea sărbătorilor închinat zeilor. Într-una din zile, Maximian asista la reprezentațiile unui luptător de neam vandal, Lie, care reușea să-i omoare pe toți cei ce se luptau cu el. Un tânăr creștin, Nestor, a trebuit să-l înfrunte. Înaintea întâlnirii, tânărul a mers la Sf. Dimitrie, căruia i-a cerut binecuvântare și să se roage pentru el, iar la începutul luptei, Nestor a strigat: „Dumnezeu lui Dimitrie, ajută-mi!”, apoi l-a omorât pe Lie. Când a aflat împăratul Maximian că Sf. Dimitrie s-a rugat pentru Nestor, a dat ordin ca sfântul să fie omorât. În dimineața zilei de 26 octombrie, ostașii au intrat în temniță și l-au ucis cu sulite. Înainte de sfârșit, Dimitrie a zis: „Hristos a murit pentru păcatele noastre, eu mor pentru adevăr și credință adevărată”. După martiriu, sluga sa credincioasă, Lupu, i-a luat toga plină de sânge și inelul, a îngropat rămășițele pământești. Sfintele moaște, din care izvora mir, au fost descoperite printr-o minune, de aceea sfântului i se spune „izvorătorul de mir”.

SÂNMEDRU

Moșii de Sânmedru este o sărbătoare populară ținută în Muntenia, Oltenia, Dobrogea și Banat. Se spune că cei în această noapte morții părăsesc mormintele și, ca să fie îmbunați și convinși să se reîntoarcă în lumea lor, li se aduc ofrande. Aceste pomeni - constând în colaci, grâu fiert, amestecat cu unt sau cu untură, lapte și brânză - se împart săracilor.

Sânmedru, împreună cu Sângiorz (Sf. Gheorghe) împart anul pastoral în două mari perioade - vara (23 aprilie - 26 octombrie) și iarna (27 octombrie - 22 aprilie). Azi, vara este „zăvorâtă”, iar codrul desfrunzit. Sărbătoarea care marchează aceste evenimente începe încă din ajun, când se aprind focuri. Acolo unde relieful permite, de pe deal sunt rostogolite roți de car în flăcări, iar toată suflarea locului este îndemnată să asiste la „focul lui Sânmedru”. În alte zone, flăcări colindă toate casele din sat, făcând aceeași invitație. Seara se întorc cu diverse daruri, pe care le pun la bătaie, noaptea, la petrecere. La plecare, nimeni nu se înapoiază acasă fără tăciuni aprinși, pe care-i aruncă prin grădini și livezi, pentru prosperitatea viitorului an.

27 OCTOMBRIE, SF. CUV. DIMITRIE BASARABOV

După ce timp de mai mulți ani s-a ocupat cu paza vitelor la câmp, tânărul Dimitrie din Basarabi s-a hotărât să îmbrace haina monahală. Mănăstirea la care s-a retras se afla într-o peșteră, aproape de satul natal. Aici a petrecut mulți ani în post aspru, înfrânare și rugăciuni, iar Dumnezeu l-a învrednicit cu darul facerii de minuni. Spre sfârșitul vieții s-a retras pe malul râului Lom și s-a așezat între două pietre, ca într-un sicriu, murind ca un pustnic. În urma unei ploi torențiale, cota apei râului a crescut și a luat cu sine trupul prietenului lui Dumnezeu. Dar Domnul nu a lăsat la nesfârșit ascunsă această taină. Cuviosul i s-a arătat în vis unei fete foarte bolnave. I-a spus că, de-i va scoate din apă trupul și se va atinge de el, se va vindeca. Părinții au scos imediat moaștele pe care le-au găsit întregi, neputrezite, frumos mirositoare. Creștinii satului le-au luat cu alai și le-au depus în biserică. Fata, atingându-se de moaște, îndată s-a însănătoșit.

În timpul războiului ruso-turc (1769-1774), trupul sfânt a fost luat de Petru Saltikov spre a fi trimis în Rusia. La cererea mitropolitului Grigorie, al Țării Românești, și a unui negustor bogat din București, Dimitrie Hagi, moaștele au fost dăruite românilor, ca preț pentru pagubele suferite în război și așezate, cu mare cinste, în Catedrala patriarhală din București, în iulie 1774, unde se găsesc și astăzi.

Tradiții la armeni

Semnificația și folosirea Sfântului Mir În Biserica Apostolică Armeană

Preot Paroh Oshakan KHACHATRYAN

În bisericile creștine Sfântul sau Marele Mir este un ulei frumos mirositor, folosit pentru sfințire. Uleiul sfânt sau uleiul pentru sfințire din vechiul Testament este prototipul actualului Mir. Dumnezeu l-a transmis Sf. Profet Moise compoziția, prepararea și întrebuințarea Sf. Mir, spunând: „Domnul a vorbit cu Moise și a spus: „la din cele mai bune mirodenii.... Cu ele să faci un untdelemn pentru ungerea sfântă, o amestecatură mirositoare, făcută după meșteșugul făcătorului de mir; acesta va fi untdelemnul pentru ungerea sfântă. Cu el să ungi cortul întâlnirii și chivotul mărturiei, masa și toate uneltele ei, sfeșnicul și uneltele lui, altarul tămâierii, altarul arderilor de tot cu toate uneltele lui și ligheanul cu piciorul lui. Să sfințești aceste lucruri, și ele vor fi prea sfinte; oricine se va atinge de ele, va fi sfințit. Să ungi de asemenea pe Aaron și pe fiii lui, și să-i sfințești, ca să fie în slujba Mea ca preoți” (Exodul 30. 22-30).

Uleiul de măsline împreună cu alte plante frumos mirositoare din timpuri străvechi au fost întrebuințate de popoarele Orientului (în special de evrei în zile de sărbătoare). În perioada când încă Iisus era pe pământ, se întrebuința taina de a unge capul sau picioarele oaspetelui (Marcu 14. 3, Ioan 12. 3). Cel mai nobil fapt se considera ungerea cu ulei de lavandă (Cântarea Cântărilor 1. 12, Marcu 14. 3). În Vechiul Testament de multe ori este pomenit ritualul ungerii și a sfințirii ca un har dăruit însuși de cel de Sus ca o Sfântă Taină, prevestind pogorârea Sf. Duh pe pământ prin Iisus Hristos, care este chipul Tatălui nevăzut, Mesia și Mântuitorul (în ebraică „Mesia”, iar în greacă „Hristos” care înseamnă Uns).

Așadar în Vechiul Testament uleiul sfințirii reprezintă materializarea Tainei Divine și semnul special al Viitorului Mesia, prin care au fost sfințite

persoane alese de Dumnezeu, regi al Israelului, de asemenea Templul și toate obiectele ce slujeau pentru ritualuri. În primele comunități creștine, obiceiul de a unge și a sfinți prin ulei sunt pomenite în hrisoavele din perioada apostolilor, devenind un semn de a fi botezat, un semn de a accepta și primi Sfântul Duh.

În realitatea armeană despre Mir și Miruire există un număr semnificativ de tradiții. Conform unui vechi manuscris, Sf. Tadeu a adus cu el în Armenia Sf. Mir, pe care îl pregătise profetul Moise. Israelii îl duseseră cu ei în țara Făgăduinței. Apoi îl păstrasera în templul din Erusalim. După dărâmarea templului, soția lui Zacaria, Elisabeta, ascunsese mirul într-o stâncă. Fiul ei, Ioan, l-a dat în păstrare Mariei Magdalenei, apoi ea l-a dat apostolului Tadeu, de la care a ajuns la Sf. Grigore Luminătorul. Conform unei alte legende, mirul adus este cel sfințit de însuși Iisus, pe care l-au adus apostolii Tadeu și Bartolomeu în Armenia.

După scrierile lui Aristakes Lastiverți și Mateus din Urha, când katohikosul (patriarhul) Petros Ghetadarț sfințea apele de Sf. Sărbătoare a Nașerii Domnului (de Epifanie), aruncând Sf. Mir în apele râului, în jur a apărut o lumină puternică, și ca o dovadă a sfințeniei Mirului armean, apele curgătoare s-au oprit un timp.

Folosirea Sf. Mir în Biserica Armeană se pomeneste din perioada apostolilor. Conform tradiției Sf. Mir a fost sfințit de Sf. Grigore Luminătorul în catedrala Egimiațin, ritualul fiind transmis din generație în generație. În procesul sfințirii Mirului, tradiționalul Mir din perioada Luminătorului se amestecă cu cel nou, pentru a perpetua tradiția veche a Tainei cu cea Nouă. Sfințirea mirului de către Biserica Armeană se face la 7 ani o dată, iar sfințirea se face de către Katohikosul al Tuturor armenilor conform regulilor stabilite de către Hovhannes din Odzun. Acest ritual se săvârșește la Patriarhia Armeană, la catedrala Sf. Egimiațin, centrul

← spiritual al armenilor. La acest sf. eveniment participă pelerini sosiți din Armenia și din toate colțurile lumii.

La început Sf. Mir a fost sfințit în Joia mare, în timpul liturghiei, dar în decursul secolelor a fost mutat în alte zile de sărbători sfinte (Pogorârea Sf. Duh, Sf. Cruce, etc.). În ultima perioadă sfințirea mirului de către Biserica Armeană se face toamna, după liturghie. Conform regulilor stabilite, cu 40 de zile înainte de sfințirea mirului se pune vasul plin cu ulei de măsline pe masa principală a Catedralei. În fiecare zi se fac slujbe specifice, rugăciuni, se țin predici etc, seara se face un ritual de priveghi. În ziua sfințirii, un sobor special format din clerici, aduce moaștele sfinte, bibliile sfinte, ulciorul cu substanțele pentru Sf. Mir, porumbelul plin cu Vechiul Sf. Mir, Lemnul Vieții, Lancea, cu care a fost străpuns Iisus, Mâna Dreaptă a lui Sf. Grigore, mâna Dreaptă a lui Iakob Mățbăna, și alte obiecte sacre. Sfințirea se efectuează cu un ritual misterios de către Patriarhul armean, cântând un psalm „Arakelo ahavno” și turnând în vasul cu uleiul pentru Mir lichidul din flori frumos mirositoare (balasan), Mirul Vechi, și cu Lancea, dreapta Luminatorului și alte relicve se face semnul crucii. Apoi vasul se acoperă cu un capac și 7 rânduri de maramă. Se amestecă Vechiul Mir cu Noul Mir.

În sec XX, în sf. Egimiatin s-a efectuat sfințirea Mirului de 9 ori. În sec XXI, prima sfințire a Mirului a fost săvârșită de către Sanctitatea Sa Katohikosul Tuturor Armenilor Gareghin II-a pe 22 septembrie 2001.

Actualmente în bisericile creștine există două moduri de preparare a Sf. Mir. Prima compoziție, simplă, fiind doar baza uleiul de măsline, și a doua, compusă, adică la uleiul virgin de măsline se adaugă balasan și alte mirodenii. Biserica armeană a adoptat modul de preparare a Sf. Mir compus, componenții fiind lavanda, scorțișoara, tămâia, diferite sucuri din flori, mosc, cleiul gen tămâie al diferiților copaci etc, substanțe provenite din circa 40 de tipuri de plante, ulei de in și vin, care se aduc din diferite țări, dar în special din Israel, India, Palestina, Somalia etc. Sucurile menționate într-o ordine anume se toarnă în vasul sfințit, două zile se fierb la foc domol, apoi compoziția se strecoară prin pânze curate și se păstrează până în ziua sfințirii. Toate acestea se desfășoară într-o atmosferă misterioasă, cu o mare smerenie și pioșenie.

Sfântul Mir se întrebuințează în ritualurile sfinte ale bisericii, la botez, când se ung simțurile celui ce se

botează. Pentru fiecare creștin aceasta este o Taină prin care darurile Sf. Duh se împart fiecărui credincios, pentru a se întări în viața creștină, pentru a contracara toate greutățile și încercările din viață.

După botez, asupra lui Iisus Hristos a pogorât Sf. Duh în chip de porumbel. Apostolii după Botez, pe cei botezați, puneau mâna și se rugau, pentru a primi Sf. Duh, ca să fie Pecetuiți cu Sf. Duh (Faptele apostolilor 8. 14-17, 19. 5-7, Epistola lui Pavel către Evrei 6. 2-4). Toate aceste mărturii din scripturi au fost baza pe care biserica a stabilit Taina Miruirii și le-a săvârșit împreună cu Botezul, ca o continuare și o terminație. În perioada apostolilor Miruirea se numea Ungere (Intâia Epistolă Sobornicească a lui Ioan 2. 27, 2 Corinteni 1. 21-22), se întrebuința și cuvântul Peceta (Epistola lui Pavel către Efeseni 1. 13, 4. 30).

Biserica armeană Taina Miruirii o săvârșește imediat după botez, conform tradiției transmise de către bisericile străvechi, conform legilor lăsate de apostoli și de sfinții Părinți. Partea semnificativă a Tainei Pecetuirii este Sf. Mir, care semnifică Sf. Duh. Prima parte a săvârșirii Tainei este ungerea - pecetuirea părților trupului și a simțurilor, prin care omul primește daruri speciale.

Peceta de pe frunte este pentru Daruri nepieritoare, la ochi este pentru lumină, ca niciodată să nu vadă moartea, la urechi, ca să asculte poruncile Domnului, a nasului, ca să miroasă și a simți dulcea viață, a gurii, ca ea să fie păzită de buze, a mâinilor, pentru a îndeplini lucrări de binefacere, a inimii, ca ea să se statornicească în sfințenie, iar dreapta credință mereu să fie înnoită, a spatelui, să fie un scut puternic contra tuturor săgeților otrăvitoare, a picioarelor, ca ele ferm să meargă pe calea nemuririi (menționez că Biserica Catolică pecetuește numai fruntea prin semnul crucii). Sf. Mir este simbolul vieții veșnice, unind pe toți armenii din toată lumea, Sf. Duh este cel ce ne unește pe toți ca pe un popor creștin.

În acest an, în ziua de duminică, 27 septembrie, se va oficia ceremonia Sfințirii Mirului. Ceremonia va avea loc la Sfântul Scaun de la Ecimiazdin, rânduiala Sfințirii Mirului urmând a fi săvârșită conform canoanelor și tradiției Bisericii Apostolice Armene de către Sanctitatea Sa Karekin al II-lea, Catolicosul și Patriarhul Suprem al Tuturor Armenilor, împreună cu 12 episcopi. Mirul sfințit va ajunge apoi la toate bisericile armene din întreaga lume, spre folosință bineplăcută și de har aducătoare.

Traducere de Azaduhi BENLIAN

Cu prilejul Zilelor Europene ale Patrimoniului, La Muzeul „Callatis” au fost reînviat meșteșugurile tradiționale dobrogene

*Cercet. șt. dr. Sorin Marcel COLESNIUC
Șeful Muzeului „Callatis” din cadrul Complexului Cultural Mangalia*

În ultimul deceniu, Muzeul „Callatis” s-a remarcat prin numeroasele evenimente culturale pe care eu le-am organizat, cu scopul de a promova istoria locală și regională, precum și patrimoniul arheologic callatian. Astfel, am organizat: numeroase colocvii (unele internaționale), simpozioane, lecții deschise de istorie pentru elevii din instituțiile de învățământ din Mangalia și din împrejurimi, expoziții temporare și multe alte evenimente culturale. Toate au fost bine mediatizate, iar informații despre aceste manifestări culturale pot fi găsite pe câteva mii de site-uri pe Internet.

În septembrie 2015 s-au derulat, în instituțiile muzeale din întreaga țară, diverse activități culturale prilejuite de cea de-a XXIII-a ediție a Zilelor Europene ale Patrimoniului. Inițiate în anul 1985, de către Consiliul Europei și Comisia Europeană, Zilele Europene ale Patrimoniului au fost marcate în România, pentru prima dată, în anul 1992. Începând cu acest an, muzeele, institutele de cercetare, universitățile și celelalte instituții culturale (care dețin obiecte de patrimoniu) au pregătit evenimente menite să promoveze patrimoniul cultural pe care îl dețin. La Muzeul „Callatis”, am organizat, în anii trecuți, activități care au pus în valoare patrimoniul arheologic callatian.

La începutul anului 2015, Consiliul Europei a propus, ca temă pentru acest an, „Patrimoniul tehnic și industrial”, iar în România s-a stabilit ca titlul evenimentelor organizate în 2015 să fie „De la meșteșug la industrie – patrimoniul tehnic și industrial din România”. În acest context, în ziua de 18 septembrie 2015, am încercat să readucem în atenția celor interesați de

istorie, tradițiile și obiceiurile din zona noastră, îndeletnicirile tradiționale dobrogene și măiestria meșterilor creatori de patrimoniu cultural material. Am avut susținerea unor oameni deosebiți, interesați de promovarea valorilor culturale dobrogene și am să-i menționez pe Octavian Manu, președintele Asociației „România – Dacia Casa Noastră” și pe sculptorul popular Marin Bălan, cel care a înființat Muzeul de artă populară din comuna Pecineaga.

Tinerii care fac parte din Asociația „România – Dacia Casa Noastră” s-au aflat, pe parcursul întregii veri, în parcul de lângă lacurile din Neptun, readucând în actualitate meșteșugurile antice ale dacilor și geților. Ei au confecționat, sub privirile turiștilor: haine, opinci, brățări, amulete, vase din ceramică și arme de luptă (săbii, arcuri, săgeți, scuturi de apărare etc). Tot ei sunt cei care au pus în scenă, în parcul din Neptun, luptele dintre geto-daci și romani și luptele cu gladiatori. Porniți de pe dealurile de la Capidava, au ajuns până la Roma, la cel mai mare festival antic din lume, intitulat „Natalli di Roma”, unde au făcut demonstrații de luptă și au defilat îmbrăcați exact ca dacii sculptați, pentru eternitate, în piatră, pe Columna lui Traian din Roma. La Muzeul „Callatis” ei și-au prezentat propriile creații, confecționate din ceramică, dar și pielărie.

Totodată, sculptorul popular Marin Bălan, căruia i se datorează înființarea Muzeului de artă populară din Pecineaga, în care a adunat și a pus în valoare obiecte tradiționale românești din zona de sud a Dobrogei, și-a prezentat, la Muzeul „Callatis”, lucrările de artă realizate din lemn. Artistul predă uneori lecții de sculptură tinerilor care-i vizitează muzeul. Marin Bălan este cunoscut mai ales pentru poarta pe care a sculptat-o la intrarea în muzeul din Pecineaga, alcătuită din 27 de scânduri, pe care a sculptat figuri ale țăranilor din toate cele 27 de state membre ale Uniunii Europene.

În deschiderea evenimentului, am vorbit despre Zilele Europene ale Patrimoniului și am mulțumit directorilor liceelor din localitate pentru colaborare: Luminița Pătrînoiu – Liceul Teoretic „Callatis”, Simona Ciobănel – Colegiul Economic și Corina Mihalache – Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”. În continuare, am descris activitatea organizată la Muzeul „Callatis”, după care i-am prezentat pe

participanții la eveniment și i-am invitat să ia cuvântul. Au fost prezenți oameni de cultură și pasionați de istorie, precum și elevii celor trei licee din Mangalia, însoțiți de: prof. Silvia Cuseac - Liceul Teoretic „Callatis”, prof. Ibolya Negoită - Colegiului Economic și prof. Marian Negoită - Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”.

Când l-am invitat să vorbească despre lucrările sale, creatorul de artă populară Marin Bălan a menționat: „Arta populară își are originile odată cu nașterea poporului român și trebuie să apreciem ingeniozitatea și cunoștințele meșterilor populari, care au creat diferite obiecte din: ceramică, lemn sau metale necesare în gospodăria țaranului român, care implică foarte multe cunoștințe tehnice, dar și matematice, pentru că dacă nu știi să calculezi anumite dimensiuni sau raporturi între piese, nu poți realiza obiectele. Tradiția și obiceiurile populare ne dau nouă posibilitatea să creăm, să studiem și să conservăm ceea ce au creat moșii și strămoșii noștri. Eu asta am făcut: am colectat și am cercetat arta populară românească sub toate aspectele ei: tehnice, modul de prelucrare și materialele specifice pentru realizarea obiectelor. Doresc foarte mult să putem transmite generațiilor viitoare realizările poporului român și avem ca obligație să-i învățăm, pe cei care vin după noi, tot ce este legat de tradițiile populare.”

Octavian Manu, președintele Asociației „România – Dacia Casa Noastră”, a venit împreună cu alte două tinere, membre ale Asociației, care au confecționat, sub privirile celor prezenți, câteva vase din ceramică și reprezentări zoomorfe. După ce a prezentat vasele din ceramică, obiectele realizate din lut și din piele, veșmintele, opincile și armele de luptă geto-dace, Octavian Manu a concluzionat: „Am învățat să ne facem singuri echipamentele, de nevoie, așa că am

devenit și fierari și pielari și ceramiști și croitori. Ne ajută mult faptul că știm să le facem. Ne ajută când organizăm atelierele de creație cu participarea publicului. Nu avem pretenția că suntem experți în ceea ce facem. Suntem oameni pasionați de istorie, de meșteșuguri antice și încercăm să reproducem cât mai fidel obiectele din vremea respectivă”.

La finalul activității, Liliana Bădin, muzeograf la Muzeul „Callatis” din Mangalia, le-a prezentat tuturor participanților la eveniment patrimoniul arheologic callatian, printre exponatele din muzeu fiind: coloane, capitelluri, arhitrave, frize, cornișe, statui, statuete de tip Tanagra, apeducte, vase din ceramică și din sticlă, opaițe, bijuterii, monede etc.

Însă, cel mai important artefact din muzeul nostru este, fără îndoială, papirusul antic, unic în România, datat în secolul IV a.Chr. Descoperit în anul 1959 la Mangalia, a fost trimis în scurt timp la Moscova, pentru conservare. Despre acest papirus nu s-a mai știut nimic jumătate de secol. În perioada facultății am învățat că papirusul s-a distrus în momentul descoperirii. În realitate, papirusul era pierdut, pe la Moscova, iar în momentul în care am devenit directorul Muzeului „Callatis” mi-am stabilit, ca obiectiv, să regăsesc și să readuc în țară acest important artefact pentru istoria Dobrogei.

În august 2011, împreună cu dl dr. Ion Pâslaru, am mers la Moscova, am preluat papirusul și l-am readus la Mangalia. În prezent, acest papirus atrage numeroși vizitatori la Muzeul „Callatis”, iar cu prilejul Zilelor Europene ale Patrimoniului, am avut ocazia să vorbim pe larg și despre singurul papirus antic descoperit pe teritoriul țării noastre.

Aniversare

Cuvinte despre tata

Lavinia DUMITRAȘCU

Nu voi vorbi despre profesorul Gheorghe Dumitrașcu, așa cum ar face-o foști elevi și studenți ai lui. Nici despre activitatea senatorului Dumitrașcu, cum ar face-o foști colegi de Parlament, colegi de partid. Nici despre omul de știință și „omul cetății”, despre care ar vorbi colegii și concitadini ai lui.

E adevărat că i-am fost studentă și mărturisesc, și aici, că nu el a fost profesorul meu preferat – cum îl consideră mulți dintre colegii mei –, ci Panait I. Panait. Tata era tata. Deși, uneori, mi s-a impus să mă adresez „colegului de catedră” Gh. Dumitrașcu cu „domnule Profesor”, nu am putut-o face. Mi se părea anormal. E tata.

Voi vorbi, simplu, despre tata. Iubiților mei profesori de suflet – Gh. Buzatu și Panait I. Panait - care au plecat în altă lume - obișnuiesc să le scriu scrisori netrimise, dar, unele publicate, pentru a-mi spune of-ul ca atunci când vorbeam la telefon și pentru a-i ține la curent cu ce am mai publicat și ce se mai întâmplă cu poporul nostru încercat de probleme. Tata trăiește – chiar dacă inima lui mare are probleme serioase - și îl rog pe Dumnezeu să-l țină lângă mine sănătos. Că multă nevoie are sufletul meu!

E greu să ai tată o persoană de genul lui – nu ar fi de acord să-l definesc ca personalitate - și să fii catalogată ca „fata lui tata”. Am încercat, în toată viața, să-mi și să demonstrez că eu sunt eu, Lavinia, și că pot face tot prin forțele mele. La școală fiind, îl rugam să nu vină în inspecții la clasa mea. Nu pentru că îmi era rușine cu el, ci pentru că nu vroiam să mă privească altfel colegii și profesorii. La examenele cu el de la facultate, colegii mă întrebau când intru, pentru a se duce la cafea, pentru că la mine dura examenul mult. Mă trecea prin toată materia. „Să nu spună lumea”. Era perioada în care era senator și, conștiincios, își făcea orele sâmbăta. De altfel, era singura zi – jumătate de zi - în care puteam să vorbesc și eu cu el de problemele familiei. În rest, era la Senat sau avea audiențe la „Casa

Albă”. Acasă venea atât de obosit încât mânca și se prăbușea în pat, dacă nu continua să lucreze. Îl rugam să facem „șnur” un număr de ore, pentru a da o pauză mai lungă, ca să putem vorbi. Așa făcea, numai că și colegii mei aveau de vorbit cu el, iar eu iar rămâneam „în aer”. Mulți cred că am fost avantajată în facultate avându-l pe tata profesor. Și senator. Ei, nu. Unii profesori, prieteni cu el, mai scădeau din notă, „să nu zică lumea”, alții...erau pe alte baricade politice și...

A fost o ruptură de viață de când cu Revoluția sau ce o fi fost ea. Tata s-a dedicat trup și suflet „patriei și poporului” – cum obișnuia să-i reproșeze mama, atunci când era năpădită de toate problemele familiei - și nu mai avea timp de noi. Adio jocuri de remy în patru, adio discuții obișnuite în orice familie, adio mese împreună. Cât despre concedii în familie...n-a avut niciodată. Tata era mulțumit că plecam cu mama în tabere, ca să poată lucra în tihnă. Mereu avea de lucru. Așa că, din acest punct de vedere, nu a fost nicio schimbare. Senator fiind, venea vineri seara – „rupt de oboseală” -, sâmbătă la facultate era la audiențe, la „Partid” sau prin județ, iar duminica la fel. S-a obișnuit repede cu bălăcăreala presei. Poate îl mai atingea pe undeva, dar... Cineva spunea „Dumi e ca o carte deschisă. Numai cine nu vrea să-i citească paginile nu-l cunoaște.” Era simplu, domnilor jurnaliști...

Nu s-a îmbogățit. Nu este făcut pentru afaceri. Ca și tatăl lui, Dumitru Dumitrașcu, care a avut în satul Nisipari – cândva, demult – o cârciumă. Și a ieșit în tare pierdere. Totdeauna când îi mai reproșam câte ceva, tata ne cita din „nea Ion” (Iliescu): „Fiți cinstiți, să dormiți, liniștiți, cu capul pe pernă!”. Asculta și ajuta toată lumea. Refuza să primească ceva. Spiritul țărânului de a nu fi dator. Am asistat la numeroase scene în care, drept recunoștință pentru ajutorul dat, oamenii se simțeau datori a-i mulțumi cu o „mică atenție”. Nu primea niciodată. Cât despre noi, copiii, considera că „nu privilegii aveți, ci datorii” mai mult decât ceilalți. Se

ghida probabil pe realitățile interbelice, când „fruncea” localităților românești erau exemplul comunității, ei și familiile lor. Îmi aduc aminte că, la începuturile așa-zisei democrații, i s-a oferit, legal, un apartament în buricul Constanței. A fost revoltat: „Cum să primesc eu apartament, când sunt familii cu câte 5 copii care nu au un adăpost? N-am acceptat să primesc pomană nici de la comuniști. Mi-am cumpărat în rate apartamentul – confort 2 neîmbunătățit – într-un cartier muncitoresc, pe care l-am achitat, în rate, timp de 20 de ani.” Un apartament cu 4 camere, de 47 m². În acel moment, acolo locuiam mama, tata, eu, fratele meu, bunica – bolnavă - și o fostă elevă de-a mamei, pe care ai mei se zbatuseră să o scoată dintr-un mediu sordid și pe care o creșteam. Tata se sacrifica și dormea, în biroul lui, în fotoliul întins, cu picioarele în biblioteca din care scotea un raft de cărți. Tot acolo locuiește și azi. Acum vreo 5 ani și-a mai schimbat din mobilă. Mulți îl considerau prost, pentru că nu s-a îmbogățit. Dar, acum, într-adevăr, „doarme cu capul, liniștit, pe pernă”. Mai aflam, din când în când, ce vile și apartamente de lux aveau prin toată țara. Gura lumii slobodă. Că l-au „căutat” unii - inclusiv ducându-se la mamaia, la Nisipari - și au făcut serioase investigații jurnalistice... au pierdut timpul. Dar, măcar au recunoscut, televizat, și și-au cerut scuze. Tata i-a sprijinit și apărât și după.

Toată viața a fost înregimentat în categoria prea mică a oamenilor care au simțit că au datoria de a face bine semenilor lor. Că „și-a luat-o” destul, asta e altă chestie. El încă are o încredere oarbă în oameni. Lubește oamenii. Nu mă pot abține să mă întreb - retoric - câți dintre parlamentarii de azi sunt cinstiți ca destui dintre cei de atunci? De multe ori, tata „bolește” din cauza neprofesionalismului, necinstei, dezinteresului față de poporul lor a prea multor dintre acești „reprezentanți ai neamului”. Îl întreb de multe ori dacă paypas-urile pe care le-a făcut - rezultat al enervării într-una dintre

disputele din Parlament privind pământul românesc – au meritat. E convins că da. Pentru că, într-o măsură măcar, a reușit să-și facă datoria. Datoria de Om și de Român! E mândru și onorat de prietenii și amicii pe care și i-a făcut acolo, în Parlament. Știe mai toată lumea că a luptat, cot la cot, pentru Țară, cu naționaliștii români Romulus Vulpescu, Adrian Păunescu, Vadim Tudor, Vasile Moiş și alții. Au rămas prieteni, chiar și după moartea unora dintre ei. Spun asta că, pentru tata, cultul prieteniei e sfânt. Balanță fiind, a fost amic chiar și cu ceea ce s-ar numi „dușmani” dintr-un anume punct de vedere. Jurnaliștii de atunci l-au etichetat - ca și pe ceilalți doi din trio-ul naționalist al Parlamentului acelor ani (Adrian și Vadim) - drept „mâncător de unguri”. Dar nu știau, săracii, că unii dintre cei mai buni prieteni ai tatălui meu erau Korci (Karol) și Mariko (Maria) Pop din Timișoara. Și nu au vrut sau nu au avut timp să observe că, după dispute aprige în Parlament, tata și unii parlamentari UDMR-iști - erau foarte bine pregătiți ungurii – continuau disputa, argumentată mereu de ambele părți, dar prietenească, la o cafea. Ca oamenii.

Revenind la familie, tata e un familist convins. Îndrăgostit veșnic de mama, care ne-a părăsit acum ceva ani. Îi țin minte mergând de mână. Mereu, împreună. Cât despre dragostea lui față de noi, copiii, e până la sacrificiu. L-am moștenit – unii spun „din păcate” – cinstea, dragostea față de Patrie și popor, simțul datoriei și al prieteniei. Așa am fost crescuți. Și noi, și mulți dintre foștii lui elevi de la „Mircea” și studenți de la „Ovidius”. Și pe ei îi consideră copiii lui. Trebuie să fie tare mândru că îi are, pe mulți dintre ei, aproape.

Sunt multe de povestit. Și sper să fie și mai multe!

Tati, la mulți, mulți ani, pe două picioare și cu mintea tot atât de limpede!

Profesorul, istoricul, omul Gheorghe Dumitrașcu a mai adăugat un an rodnic în arborele vieții, arătând aceeași devoratoare pasiune pentru istorie, pentru oameni, pentru satul natal, pentru Dobrogea lui, pentru țara noastră.

Gheorghe Dumitrașcu este pentru foarte mulți dintre noi Dascălul, Omul de la catedră, Universitarul stăpânind amfiteatrele și mințile tinere cu dragostea lui pentru istorie. Este omul politic care a tunat în Parlament ori de câte ori cineva sau ceva atingea onoarea poporului lui. Este istoricul care și-a făcut din meserie crez și flacăra, este Omul, Prietenul, Tatăl. Este, cu siguranță, una dintre covârșitoarele personalități ale culturii Dobrogei de astăzi.

Cum l-am putea prezenta în puține cuvinte pe colaboratorul revistei Datina, eruditul Gheorghe Dumitrașcu? Meticulos, până la capăt. Am spune că aceasta perseverența îi menține prospețimea faptei și a gândului, dar și a chipului, căci - în pofida timpului, a rămas dascălul unei discipline particulare, extraordinare, pe care am putea-o numi - cum altfel? - arta de a ne face să-i iubim pe-ai noștri, de a ne cunoaște și respecta tradițiile, cultura, trecutul.

Ca semn al recunoștinței noastre, prof.univ.dr. Gheorghe Dumitrașcu i se decernează Diploma aniversară a Centrului cultural județean Constanța „Teodor Burada”.

Mamă Văduvă în Refugiul Primului Razboi Mondial Ecaterina Limbidi

Dr. Lavinia DUMITRAȘCU

Ne-am obișnuit să scriem despre ceea ce înseamnă viața soldaților pe front, cu greutățile și traumele ce derivă din aceasta. Și traiul din spatele frontului - adică al celor rămași acasă - era tot o luptă pentru supraviețuire. Poate tot atât de grea. Nu doar confruntarea cu lipsurile materiale, ci mai ales grija și dorul pentru copiii, frații, părinții aflați pe linia frontului.

În acest material ne oprim asupra Ecaterinei Limbidi. Nu este o personalitate, ci doar o mamă din Constanța, cu doi băieți plecați pe frontul Primului Război Mondial și cu alți trei copii aflați, o perioadă, cu ea în refugiu la neamurile din Galați și apoi rămași acolo, în timp ce mama s-a întors acasă să vadă de soarta prăvăliei.

Familia de comercianți Limbidi¹ este puțin cunoscută în urbea de astăzi. Unii au mai apucat să vadă casa cu prăvălie a familiei aflată vis-a-vis de „Poșta Veche”.

Tatăl, Spiru Limbidi, meseriaș și mic comerciant, cu magazin în centrul Constanței, a decedat în 1903, la doar 45 de ani², lăsând în urmă 5 copii - scrie în autobiografia sa Ovidiu Limbidi, penultimul dintre copii, noi am depistat doar 5 - și o soție, care a trebuit să scoată familia la liman.

Mama, Ecaterina Limbidi, născută în 1850, croitoreasă de meserie, este trecută în autobiografia amintită ca fiind casnică. Fire aprigă, luptătoare, practică, aceasta a ținut frâiele familiei și și-a îndrumat copiii spre învățătură. Din scrisorile sale înțelegem că nu are prea multă școală, dar se dovedește a fi o foarte bună organizatoare a familiei și a problemelor din Constanța.

Din corespondența acesteia din timpul Primului Război Mondial, avem știre de 5 copii: o fată - Regina - și 4 băieți - Panait, Aristotel - aflați, în perioada la care se referă scrisorile ce urmează a fi prezentate, pe front și în refugiu la Galați. Întorși în Constanța, continuă „afacerea” comercială a familiei. Aristotel (1893-1937) urmasă și Școala Comercială³ -, Ovidiu (1900-1965) - după Școala Navală, va deveni, pentru 10 ani (1939-1940), directorul Serviciului Hidrografic

Maritim, membru al Comisiei Mixte Româno-Sovietică pentru delimitarea frontierelor pe Prut, Dunăre și Marea Neagră⁴ - și Spiru - a început (nu știm dacă a și terminat) Școala Navală și a avut „marchitărie”⁵.

Una din cărțile poștale trimise de mamă copiilor ei

Despre Regina nu am găsit informații. Știu doar că se odihnește în veșnicie, împreună cu frații ei, Aristotel și Panait, într-un cavou ridicat de mama lor în Cimitirul Central Constanța, unde Ecaterina a pus următoarea inscripție: „Trecătorule, aici odihnesc neuitații mei copii, bunul și energicul meu fiu Aristotel Limbidi în etate de 44 de ani, comerciant și decorat în războiul din 1916 și fiica mea Regina Limbidi în etate de 46 de ani. Aduceți-vă aminte de ei rugând pe Dumnezeu să-i ierte. Mama lor”. Numele fratelui lor Panait apare scrijelit mai jos - și mai târziu -: *Panait Limbidi 1889-1987*”.

Mama, Ecaterina Limbidi, moare în 1947, la 84 de ani, după ce și îngropase cel puțin 3 din cei 5 copii.

Punctual, ne vom opri la câteva dinte scrisorile și cărțile poștale trimise de Ecaterina Limbidi⁶ și se înscriu în perioada 8 februarie 1916-7 februarie 1919. Pe de o parte avem cărți poștale trimise pe front băiatului său cel mare, Aristotel, din Galați și Iași, iar, pe de o parte, copiilor rămași, în băjenie, la Galați, în 1918, când Ecaterina se întoarce la Constanța. Scrisul este al unei femei simple, fără carte, iar textul nu este ordonat pe probleme. Fiecare dintre scrisorile și cărțile

¹ În urma cercetării, am publicat articole privind această familie: *O personalitate mai puțin cunoscută a Dobrogei: Ovidiu Limbidi (1900-1965). Elevul, studentul și șeful Direcției Hidrografice Constanța*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române”, tom XVII, 2014, p. 81-103; *Scrisorile unei mame cu doi băieți pe frontul Primului Război Mondial*, în „Țara Bârsei”, XIII, nr. 13, 2014, p. 173-182; *Documente inedite privind formarea și activitatea hidrografului Ovidiu Limbidi (1900-1965)* - în curs de apariție în „Anuarul Muzeului Marinei Române”

² Arhivele Militare Pitești (în continuare AMP), CM Regiune Constanța. Ofițeri 279 Foi calificative, Ovidiu Limbidi, f. 60 și urm.

³ Loc. cit.

⁴ Marian Moșneagu, *Elita Marinei Regale Române în rezistența anticomunistă*, Editura Militară, București, 2010, p. 512-514; AMP, CM Regiune Constanța. Ofițeri 279 Foi calificative, Ovidiu Limbidi

⁵ *Anuarul general al Dobrogei. Călușă Administrativă-Comercială - Industrială*, 1924, p. 193

⁶ Aflate în patrimoniul Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța

poștale trimise se termină cu „mama ta/ voastră , Ec.” Nu voi interveni în text, păstrând grafia așa cum este ea.

Știrile îi privesc, în primul rând, pe ceilalți membri ai familiei. Astfel, în prima dintre cărțile poștale pe care le deținem – Galați, 8 februarie 1916 -, mama îi comunică adresa din Galați la care așteaptă scrisorile fiului; îi scrie despre „Păguță”, fratele său, aflat și el pe front, cum că nu a mai primit scrisori și telegrame de la el de mult timp. Și în cartea poștală următoare - Galați, 7 februarie 1917 - mama se plânge, din nou, de lipsa știrilor de la „Panaite”, de la care primise doar o telegramă. Mama locuia la aceeași adresă cu fiul ei Ovidiu. Tot ce-și dorește Ecaterina „*este să fie cu noi cu toții a tot puternicu să facă să fim cu toții iarăși la un loc*” - de altfel, ideea adunării familiei în jurul ei transpare, direct și indirect, în fiecare din scrisorile trimise -. Și, în continuare, „*Depeșa dăm ca să mai liniștesc sufletu meu, te sărutăm cu toții și îți urăm succes ție și la toată armata noastră*”.

Următorul document este o scrisoare. Este scrisă la nici o lună de la cartea poștală anterioară - Galați, 2 martie 1917 -. În primul rând, mama îi mulțumește pentru costița și slănina primite de la Aristotel. Ca și pentru scrisoarea din care află că e sănătos. Este de înțeles, de vreme ce, așa cum descrie Ecaterina, situația din Moldova, unde se refugiaseră nu doar autoritățile și armata, ci și locuitori din zonele ocupate, era foarte grea: „*aicea am avut o iarnă cum nu s-a mai văzut de mulți ani, zic gălățenii, și cum crezi că nici lemne nu este mulțumită lui D-zeu că am presimțit mai din înainte și m-am mutat într-o casă mai mică ca aceia care mă așezasem când plecasem din casa noastră și din drăguța Constanța noastră. Am trecut iarna cu scânduri de brad și acelea cumpărate cu bon și cu mare asalt (...) de ale mâncărei o ducem foarte greu nu este absolut noroc că aicea unde șed are vacă și ne dă lapte cu 1,20 chilu, pâine se duce Ovidiu de la 4 dimineața și vine la 8 dar fără nasturi la palton luptându-se se rupe și hainele de nu va fi așa nu vine cu pâine acasă și e o pâine de iar nu o pot mânca, iarăși am avut noroc că D-n Lascovari din Constanța a deschis aicea o brutărie unde face galete și am luat 500 galeți, și pun în fasole sau lapte și mănânc, și galetele se vând numai pe recomandății, așa că Lascovari m-au recunoscut și me-au vândut 20 de bani bucate, și când nu poate cumpăra pâine mâncăm galeți, carne nu am mâncat de la Crăciun, și dacă me-au mai vândut din când în când, la câte 2-3 ghereți dar trebuie lupte le pune poliția câte doi, doi și sute de oameni și când ajung pe la un sfert, sau jumătate din popor atunci carnea sau isprăvit și cealaltă lume pleacă acasă fără nimic găinile vin câte o pereche sau în târg se vând 25 fr. perechea ou era un f bucata luat acum s-au mai efiniit e 50 bani*

ou (indescifrabil) nu este de leac, așa că o ducem rău, dar tot să nu perdem curaju și nădejdea în D-zeu.”

Transpare din literele ei dorul de „acasă”, de Constanța, de casa lor. Și, cumva, se simte vinovată că „*eu cu ceilalți frați ai tăi mai mici care îi am pe lângă mine suntem fericiți, în celula în care trăim fără aer dar voi cum stați în frig, rugăm pe D-zeu să vă ție sănătoși și chiar pe toți soldații noștri, să ne vedem iar fiecare la locurile noastre, D-zeu să dea ca să goniți pe dușmanii noștri care ne ai gonit de pe la casele noastre.*” Cum am văzut din cartea poștală anterioară, grija Ecaterinei nu se coboară doar la fiul ei, ci și la soldații români, pentru care se roagă la Dumnezeu pentru sănătate și pentru victorie împotriva dușmanului.

Urmează informații despre cei ai familiei aflați la Iași: „*Noi suntem bine eu mă simt slabă nu pot să ies până în centru că mă obolesc, stau mai mult în casă Ovidiu și Spiru mă cam supără nu vor să stea pe acasă, și nici nu pot găsi locuri pentru ei să-i fac să aibă ocupație*”. Și despre Panait, aflat pe front: „*Panaite îmi scrie chiar în ziua în care am primit c.p. a ta am primit și de la el, e bine, și îmi scrie că el primește c.p. de la tine, mă mir că îmi scrie că nu primești de la el adresa lui Dividianu 5 de trei P.S. el îmi scrie că primește de la tine c.p.*”. Mai mult, Ecaterina s-a fotografiat și îi trimisese fotografia lui Panait, de la care a primit confirmarea primirii într-o scrisoare pe care în acele momente o primise. Fiul ei Panaite se afla în „*Teleajna de Jos. Județul Vaslui. Divizionul V*”. Ultima carte poștală primită de la Panait fusese „*din Vaslui, (indescifrabil) e aceia ce ți-am scris, dar eu cred că scrie Poșta Militară, că văd că e tot mutată compania pleacă tot mai sus, el îmi scrie că o duce bine, dar mă gândesc cum îl doare pe el picierile, trebuie se suferă mult*”. Ecaterina îi scrie fiului său și despre sănătatea părintelui și preotesei și îi transmite doctorului Bergovici „*că nu am primit nimic bani de la tocmeli numai aceia ce ai am dat când era aicea*”.

Se pare că Ecaterina reușise, cumva, să salveze din averea familiei, de vreme ce îi scria lui Aristotel: „*Fotografia ce mi-o ceri e îngropată cu un cufăr cu toată argintăria într-un beciu la Zaia (?)*”.

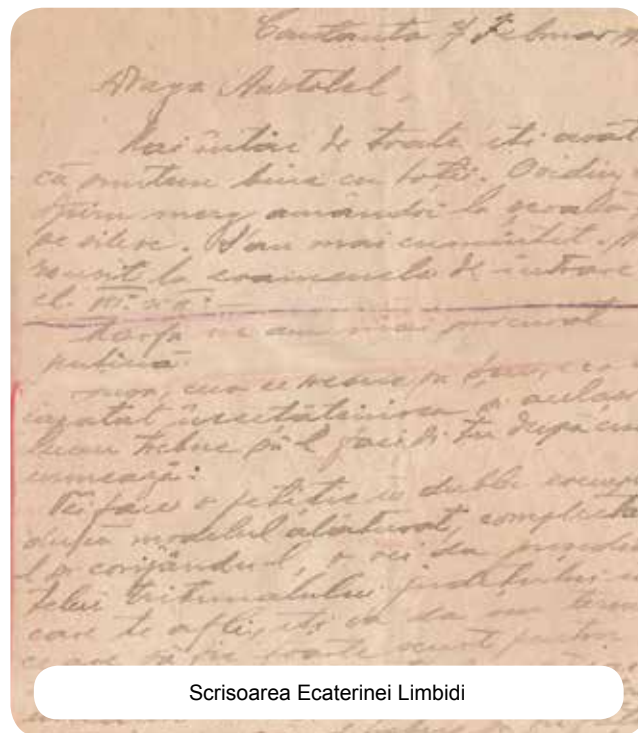
În final: „*ție sărutăm și D-zeu să aibă grijă de voi să vă întoarceți sănătoși acasă să nu mai lucru și eu la bătrâneți, salutări la toți colegii de arme ai tăi și bunilor tăi prieteni le mulțumesc că mi-au scris și ei câteva rânduri*”, Sentimentele de mamă ai cărei copii erau pe front se răsfrânge, astfel, și asupra camarazilor lor, cu care, se vede că avea chiar și o corespondență. Și, ca o dovadă a dorului și grijii părintești: „*te văd în vis mai ales când nu am scrieri, tot mereu eram cu toții la Constanța, iarăși în casa noastră și văd că vă visez pe amândoi, tare mă liniștesc dar tot slabi îmi păreți amândoi.*”

← Cea de-a doua serie de scrisori reprezintă corespondența Ecaterinei Limbidi cu copiii ei. Aceasta se întorsese din refugiu la Constanța, iar copiii săi – Regina, Ovidiu, Spiru și Panait, care se întorsese din război – se aflau în continuare la Galați. Aceste scrisori sunt cuprinse între 22 august 1918-18 septembrie 1918. Este vorba despre 5 scrisori – a se nota frecvența acestora! -. În principiu, Ecaterina dă vești despre Aristotel - aflat încă pe front -, îi impulsionează pe cei mici să învețe și pe cei mari să-i supravegheze, sfaturi - cam imperative - privind întoarcerea copiilor acasă. De altfel, de la Constanța, Ecaterina organizează totul. Nu ne vom opri în mod deosebit, dar tabloul zonei comerciale a Constanței de după război este foarte bine conturat în veștile pe care Ecaterina le trimite cunoscuților săi, comercianți ai orașului de la malul mării, plecați în pribegie în Moldova.

În scrisoare de pe 22 august 1918 adresată „Copiii mei”, Ecaterina rezolvă problema cheltuielilor lor și urmărește îndeaproape activitatea școlară a băieților mai mici - de aici, aflăm câte ceva și despre situația învățământului din Constanța -: „îmi spuneți în scrisoare că Spiru va rămânea să dea examen dar s-au dus unu din băieți să întrebe la școala cum merg cu școala și dacă are note bune e speranțe să treacă clasa, Ovidiu se ocupă de el sau trăiește la voia întâmplării știți că rămasu lui, la Galați costă, azi avem în 22 de va da examen cam pe la începutul lui Septembrie eu cred că îl puteți aștepta și pe el ca să dea și Ovidiu corijența, tot ați întârziat până acum ce au mai rămas câteva zile, aicea până acum nu e hotărât a se deschide Liceu, și nici băeții nu se dă drumu la București, am pierdut toți băeții anii ăștia din urmă ce au rămas aicea în Constanța colegii lui Ovidiu tot în a cincea au rămas, acuma se vorbește că va veni o comisiune spre a-i asculta cei ce nu crede nimea, gândiți-vă dar ce aveți de făcut cu clasa lui Spiru, și corijența, eu credeam că o să veniți curând după mine dar dacă ați întârziat regulați clasele.” În continuare, Ecaterina transmite știri despre cunoscuți și despre imaginea prăvăliilor părăsite de proprietarii plecați și le „organizează” întoarcerea acasă, bazându-se pe experiența cunoștințelor sale: „de mai aveți păpușoi aduceți-le câine de veți crede că vei greu de adus să le vândă Păguță lucrurile se le aduceți toate parte voi parte Păguță se nu lăsați nimic. Mm Ghindberg ne-au spus că la Minurgie (?) parte din lucruri le-au dat ca bagaj și parte le au luat în vagon cu dânsa, Tănăru Mancea au adus el singur ca demobilizat mult bagaj, în fine vedeți ce faceți. Să veniți sănătoși. Mama voastră. Nu uitați am aduce știre de băeții lui Sotir. Tinichigiu încă nu au sosit.”

Peste doar 5 zile, Ecaterina îi scrie fiicei sale Regina. Din nou, punctul principal este situația băieților aflați la școală, care, se pare, nu se prea omorau cu învățătura,

Scrisoarea Ecaterinei Limbidi

dar care trebuiau controlați de cei mai mari: „Dar până să vă spun mai jos trebui mai întâi să vedeți de Spiru dacă ați rămas până acum, cred că pe la 1 Septembrie mult 15 va da examen, asemenea și Ovidiu corijența, aicea de va veni e imposibil să mai plece undeva va învăța în particular și va da examen la anu, pentru a II Spiru și Ovidiu a VII aicea toți băeții au rămas în clasa V acei ce au fost clasă cu Ovidiu, abia acum așteaptă o comisie din București spre a da examen, dar sigur nu se știe, așa că eu cred se mai rabți (răbdați?) până ce ei va termina cu școala și atunci isprăvește și Păguță cu treaba ce are el și veniți odată cu el cu parte din bagaj și tu cu băieții cei mici vie pe unde am venit eu, sunt sigur că în drum veți găsi și familii care vin aicea, zilnic vin (...) vedeți la Spiru mai ales Ovidiu să facă lecții cu el, ca să facă tot posibil să treacă clasa nu v-ați dus nici unul pe la școală să întrebați de el e destul că eu am plătit și atât e tot Ovidiu să dea corijența și apoi să ne mutăm altfel cum greu e de noi să cereți pe orice cale să vă intereseze de Spiru că dă de dracu cu mine să lase plimbările că suntem săraci”. În continuare, Ecaterina cere ce are nevoie: „puteți foarte bine să-i aduceți aicea numai pâine și făină de mămligă lipsește nu pește carne și zarzavat destul, de veți putea lua ceva păpușoi sau făină de păpușoi să ia și Păguții și tu zahăr și undelem și ține chiaru cu gaz bine astupată și pusă în ladă.” și prezintă situația grea prin care trece: „aicea nu mai avem nimic nici de reparații nu mă pot apuca că lipsește lemnărie cu desăvârșire nu-i nimic tot s-au ars, stau la Sotire mi-e cam greu dar n-am unde sta în altă parte”. De asemenea, continuă să fie preocupată de întoarcerea copiilor în Constanța, sfătuindu-i: „De

„Al veți împărți bagaju cu Păguță nu aveți multu de luat căci la Mamurgie (?) primește și bagaj luat cu noi 50 kile de persoană adică cum veți fi voi trei veți avea dreptu la 150 chile afară de geamandalele care nu vă (indescifrabil), iar restule dați ca colete și le primiți cufăr pe urmă plătind în plus, așa a făcut Mm Ghindberg (...) De la Galați la Ismail de la Ismail scoateți pașaport de la români spuneți că vă duceți la Tulcea, apoi plecați la Satu nou cu barca pe urmă în căruță la Regele Carol, și de acilea trecea iarăși Dunărea la Tulcea acolo faceți carantină 5 zile lăsați bagaju la carantină vă duceți la Siguranța din Tulcea și vă vede pe urmă căutați căruță și plecați la Babadac acolo iarăși vă (indescifrabil) germani și stați noaptea în Babadac și plecați des de dimineață ca să fiți la 8 dimineață la Mamungie, și de acolo cu trenu aicea eu vă aștept sănătoși dar toți băeții cei mici să-și reguleze cu școala asemenea Păguță cu afacerea lui.” În rest, se pare că Ecaterina se cam săturase de rolul de curier și le cere: „vă rog nu-mi trimiteți scrisori multe de dat, numai pentru acei ce noi avem nevoie de ei, altfel nu pot alerga, nu spuneți la toată lumea că aveți ocazie de trimes că vă găsiți beleaua, nou văd că nimea nu ne ajută”, dar continuă să transmită vești despre cunoscuți și despre starea caselor acestora.

Ziua următoare le scrie, din nou, de data aceasta „băeților”. Și iar se dovedește preocupată de școala celor mici: „Iar v-am scris că e mai bine să rămâneți până ce vor da băeții cei mici esamenu, aveți răbdare. Dacă nu ați putut veni până acum aicea, va sta liceu nu-i și nici vorbă nu-i, la București nu voi să pleca nimea, (indescifrabil) încă nu poate pleca, Ovidiu să modeleze pe Spiru să caute să treacă clasa că aicea se va odihni (...) Spiru să treacă clasa și Ovidiu să vie cu certificatele altfel să nici nu vie, să încerce Păguță la regiment poate vei putea să-i iei și pe ei, Ovidiu să-l mediteze pe Spiru, să lase plimbările”.

Mama continuă să dirijeze întoarcerea copiilor acasă: „am uitat să vă scriu că biletele de refugiată ce le are sora voastră și băeții (indescifrabil), eu cu acela am trecut e mai valabil la Ismail de cât biletele de Interditate ce alergați să-l scoateți acum, eu m-am prezentat cu un bilet de refugiată care ai la fel cu al celor ce au rămas acasă (...) când veți veni aduceți puțin făină de păpușoi dar nu tot într-un loc împărțit pe cufere și zahăr și ce mai credeți (indescifrabil). (...) Zarzavatu este destul și nu prea scump asemenea peștele pâine nu prea este și mămăligă.”

Continuă să trimită mesaje cunoștințelor despre rudele și casele părăsite de proprietari din Constanța, creând un tablou al zonei comerciale a orașului.

Ultimele două scrisori pe care le deținem îi sunt adresate lui „Păguță”. Pe 13 septembrie 1918, Ecaterina

îi scria că este împreună cu fiica ei și cu unul dintre băieți (Ovidiu?) și că s-a apucat să facă „mici reparații pe la case că acum am găsit puțin material ... merge cam greu dar nu am ce face de la voi lăsa chiar cum le-am găsit pe iarnă se distruge de tot, așa că îmi trebui cheltueli asemenea noi trei iar cheltueli mălai n-ai nici pâni când vii adu Mălai Zahăr aice e 40 lei chilu, eri am fost să dau în judecată pe chiriași din str. Carol și fiind evrei cum era mai greu văd că o să-i pot da afară au mari drepturi, dar voi încerca îmi vine departe de aicea să ies în centru de două ori pe zi. Nu vor să lasă cu nici un preț prăvălie nu se găsește de leac, îmi scrii că vrei să te apuci acolo de vreo negustorie dar cred că rău (indescifrabil) că vom fi împărțiți.”. Urmează sfaturile privind plecarea lui spre Constanța: „Fă însă cum crezi, de vei căpăta birou original, eu cred că e păcat sel scontezi vei perde la el, de vei veni lasă mantaua și pătura la Ana că îmi spune sorăta că la ea ea carantină bulgari, eu cred dacă poți adu cufăru și patu de la Ana și lucrurile lui Spiru punele într-un cufăr și adu ear restu să le aducă Aristotele vei scrie anume ce lași, pătura și mantaua lasă la Ana, se nu o aducă nici Aristotele e foarte greu pentru noi de vom isprăvi toți banii am început reparații merge bani; toți stăm și cheltuim”.

Și aceeași grijă pentru băieții cei mici: „Ovidiu nu va putea da isamen se zici că va veni o comisiune dar pe speșele băeților se va urca la 200 de lei de băet, cei ce nu în comun se plătesc.”

Peste doar 5 zile, mama îi scrie, din nou, băiatului ei cel mare, despre problemele pe care le are („Noi suntem bine cu toții, eu aicea am dat în judecată pe jidani din prăvălie să plece am primit citație pentru 11 Octombrie (indescifrabil) dar până atuncea stau tot la Sotir”), cere informații despre școala lui Spiru. După ce trimite complimente și mulțumiri familiei Anei pentru ajutorul dat și îi mai transmite informații despre cunoștințe, îi „trasează sarcini” privitoare la întoarcerea lui și a lui Aristotel acasă: „Dacă nu ai nicio ocupație vino acasă scriei lui Aristotele și când și când ai va da drumu se va elibera să vie prin Galați să ea și ce a mai rămas de la voi. (...) eu cred să nu te încurci la Galați ce să vei aicea pâine aicea nui și Mălai de vei putea aduce Mălai Zahăr și undelemn săpun de care am luat și eu ție de la jidan.”

*

Ecaterina Limbidi pare a fi un fel de Maria Dinului din Fefelega lui Agârbiceanu, care se zbate cu greutatea de zi cu zi, cu aceeași înrâncenare. O femeie bărbătoasă, care, la un moment dat, luptă pe 3 fronturi, între familia împărțită pe front, cea aflată în pribegie și problemele revenirii într-o viață trecută, acum distrusă de război. O mamă măcinată de grija pentru prezentul și viitorul copiilor ei, conștientă de importanța învățaturii în devenirea acestora.

De la Poză la Fotografie

Cursul de artă fotografică

Iulia PANĂ

“Fotografia nu e ca pictura; există o fracțiune de secundă de creativitate. Ochiul tău trebuie să vadă compoziția ca o expresie a ceea ce îți oferă viață și tu trebuie să intuiești când să declanșezi aparatul. Acesta este momentul de creativitate al fotografului... Oop! Momentul! Dacă l-ai ratat, e pierdut pe vecie!”

Acestea sunt cuvintele marelui fotograf Henri Cartier-Bresson dintr-un interviu acordat gazetei Washington Post, în 1957, cuvinte valabile și astăzi și folosite ca și moto de un număr mare de fotografi. Momentul decisiv, clipa, frântura de moment în care furi imaginea și o transpui pe hârtie sau pe suport digital.

FOTO: TEA TATOIU
ABSOLVENTĂ 12 ANI

FOTO : MONICA MARIA CIUREA
ANUL II

Aceasta este arta fotografică, o pasiune care cuprinde din ce în ce mai mulți participanți la captarea vieții. Pentru că fotografia reușește să scrie istoria atractiv și sigur, o istorie personală fie un colectivă. Atracția către fotografie începe ușor și apoi te copleșește, îți dorești pe zi ce ca un “vânător,, să prinzi cât mai multe imagini și să ai cele mai bune arme de captare.

FOTO : MIRELA TATOIU
ABSOLVENTĂ

Un curs de fotografie este locul pe care un fotograf amator trebuie să și-l treacă în portofoliu. Oricât ai exersa, școala îți punctează etape importante care în vâltoarea pasiunii sunt uitate. Exercițiul sub îndrumare și în competiție cu ceilalți cursanți oferă nebanuite satisfacții.

FOTO : GEORGIANA CRĂCEA
ABSOLVENTĂ

La cursul de artă fotografică dezvoltăm capacitățile creative și tehnice abordând o programă diversificată și atractivă

Arta a apărut, acum mult timp, când oamenii au încercat să împărtășească emoții cu semenii lor, folosind diferite mijloace de comunicare. În timp, diferite generații de artiști au elaborat ghiduri și concepte. Arta contemporană este clădită pe temelia construită de predecesori și moștenește multe concepte de la aceștia

FOTO : DANA LEȚU
ABSOLVENTĂ

Orice curs implică învățarea unor reguli care ghidează fotograful în acțiunile lui. Unii sunt tentați să susțină că, în special în artă, regulile le limitează creația; aceștia le ignora și "merg" pe drumul lor. Totuși există posibilitatea ca "drumul personal" al aceluia să fie deja descris într-o regulă, pe care fotograful nostru nu o știe încă. Învățând regulile, cursantul va avansa mai repede și va realiza lucrări mai bune decât cei care nu le cunosc și, de multe ori, le redescoperă.

Calea spre măiestrie implică modestie, răbdare, interes și acceptarea ideii că învățarea regulilor specifice este o etapă importantă a educației. Prin practică și studiu temeinic, fotografia capătă altă perspectivă artistică.

FOTO : IULIA PANĂ

Aceasta înseamnă învățarea unor concepte, cum se aplică și de ce se aplică. Astfel de concepte sunt: metafore vizuale, paleta de culori, nuanțe, saturație, luminozitate, mișcare, compoziție, expunere, format, stil, culoare, armonie, coerență, hiperbolă, simbolism, exagerare, simplificare, spațiu negativ, minimalism, etc.

FOTO : IULIA PANĂ

Artiștii realizează opere pentru un public. Creația artistică prezentată către un public cu gusturi similare reprezintă un aspect important al vieții artistice.

În arta, stilul personal reprezintă modalitatea personală, unică, prin care exprimăm emoțiile noastre, ca răspuns la un subiect sau la o temă. Dacă fotografia asupra unui subiect seamănă cu cele realizate de alți fotografi, înseamnă ca stilul nu este personal.

FOTO: TEA TATIOIU
ABSOLVENTĂ 12 ANI

Cursul de artă fotografie îndrumă către descoperirea aceluia drum personal prin analize pertinente din punct de vedere compozițional, și stabilirea unui stil propriu prin analize imagologice. Concentrarea exclusivă pe aspectele tehnice nu este suficientă pentru a construi un stil personal. În cel mai bun caz, recunoașterea va fi din punct de vedere tehnic. Așa cum spunea Ansel Adams: "nimănui nu-i pasă de o fotografie clară a unui concept neclar."

De la Poză la Fotografie

Din programa Cursului de Arta fotografică

ISTORIA FOTOGRAFIEI

Apariția camerei obscure
Fotografia digitală
Nume importante în istoria fotografiei
Fotografia – formă de comunicare
Fotografia – formă de artă
Fotografia și presa

TEHNICA FOTOGRAFICĂ

Aparatul de fotografiat
Obiectivul
Distanța focală
Diafragma
Timpul de expunere

APARATUL DE FOTOGRAFIAT SLR

Ce înseamnă camera SLR cu pentaprizmă
Obturatorul camerei
Raportul diafragmă/timp de expunere
Sisteme de măsurare a luminii: spot, matrice
Tipuri de obiective (superangular, normal, teleobiectivul, zoom-uri)
Focusarea (manuală, automată)
Expunerea (selecția timpului de expunere, selecția diafragmei, măsurarea luminii, etc...)
Câmpul de profunzime (profunzime maximă, minimă)
Viteza de fotografiere
Sensibilități ISO, granulația, zgomotul de imagine.
Temperatura de culoare
White balans
Tipuri de lumină
Echipamente fotografice

FOTOCOMPOZIȚIA

Folosirea regulii de aur
Utilizarea liniilor în fotografie
Utilizarea formelor geometrice în fotocompoziție:
diagonalele, cercul, triunghiul etc.

Primplanurile
Perspectiva liniară
Folosirea umbrelor, reflexiilor, contururilor, siluetelor

Utilizarea texturilor

Tonuri

Culori, contraste

Imagini monocrome

Imagini alb-negru

Portretul și oamenii

Portret în exterior, interior

Portret în studio

Ședință foto – comunicarea cu modelul

Arhitectură

Fotografie arhitecturală documentară

Fotografie arhitecturală artistică

Arhitectură abstractă

Peisaje industriale

Sculpturi, monumente

Peisaj

Peisajul în funcție de anotimp

Peisajul în funcție de momentul zilei

Fotografie comercială de produs

Fotografie publicitară în studio

Fotografie publicitară de exterior

Fotografie nocturnă

Fotografia de reportaj

Fotografia de modă

Still Life – Natură Statică

Macrofotografia

Amplasarea obiectelor în cadru

PRELUCRAREA ȘI FINISAREA FOTOGRAFIEI DIGITALE

Calibrarea monitorului

Importanța Managementului culorii

Rezoluția

Prelucrările de bază ale imaginilor digitale

Pașii de lucru în prelucrarea și finisarea fișierelor

RAW

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

„Acest proiect este realizat cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul
Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.”

MEDIA ȘI IDENTITATEA CULTURALĂ ROMÂNEASCĂ Training pentru viitori jurnaliști din Republica Moldova

Locul desfășurării: Bușteni, jud. Prahova, România, Hotel Alexandros.

Datele desfășurării trainingului: 03-09 octombrie 2015.

Grup țintă: 20 de studenți de la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării împreună cu 2 profesori de la Universitate. Conf. Univ. Dr. Silvia Grossu, responsabil grup public țintă.

DURATA cursului de perfecționare media: 40 de ore, câte 8 ore pe zi, ultima zi va fi destinată activităților cultural-turistice care fac parte integrantă din proiect și potențează impactul acestuia.

Curricula acestui training va avea capitole distincte din care menționăm câteva:

Curs nr. 1. Noțiuni asupra dezvoltării media din România cu exemple de bune practici, exerciții.

Analize de caz: **dezvoltarea on line a social media** în România și în lume – exerciții aplicative (8 ore).

Curs nr. 2. Managementul organizațional, managementul cultural, managementul de program.

Exemple de bune practici din mediul asociativ românesc și din Republica Moldova (8 ore).

Curs nr. 3. Standarde profesionale românești și europene în jurnalism. Prezentarea și dezbateră **Codului deontologic al jurnaliștilor** cu sprijinul COM (Convenția Organizațiilor de Media, UZPR . (Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România), ARIP (Asociația Română de Istorie a Presei), Radio România etc (8 ore).

Curs nr. 4. Valori identitare ale discursului mediatic românesc. Cultivarea limbii române în discursul media. Analize de discurs mediatic din articole scrise în presa din Republica Moldova din perspectiva cultivării limbii române ca element identitar românesc (8 ore).

Curs nr. 5. Perspective ale jurnalismului românesc în România și Republica Moldova în contextul integrării în UE (8 ore).

Finalizare curs. Evaluare finală, decernarea diplomelor de participare.

Activități integrate acestui training pentru potențarea impactului prin contactul cu valorile civilizației materiale românești: vizite la Castelul Peleș, Casa Memorială George Enescu, Casa memorială Cezar Petrescu, Castelul Cantacuzino, Biserica Neagră etc. (program la alegere pentru participanți în zilele de 3 octombrie și 9 octombrie 2015).

Persoana responsabilă de implementare: **Georgeta ADAM**, președintă a AFJR „Ariadna”, membră a USR, UZPR și ARIP, **coordonator al proiectului**, trainer, coordonator al echipei de **traineri** implicați în proiect.

Echipa de traineri: **Marian Petcu**, prof. univ. dr. Facultatea de Jurnalism Universitatea București, membru ARIP („Starea mass media din Romania - o perspectiva critica”), **Maria Cvasnii Cătănescu**, prof. univ. dr., Universitatea București („Retorica publicistică”; „Editorialul – studiu de caz”), **Aurelia Lăpușan**, conf. univ. dr., ziaristă, scriitoare, membră a USR, UZPR și ARIP (presa scrisă, scriere creativă deontologie, conceperea unei publicații (Identitatea națională. Brand de țară; Sistemele europene de valori; Idealul etic și personalitatea jurnalistului; Funcția de culturalizare a mass media; Conceperea și elaborarea unei publicații. Atelier media; studiu de caz: revista „Datina”, ediție specială realizată în zilele trainingului); **Ioan Adam**, jurnalist, dr. în filologie, prof. univ. dr., scriitor, critic literar, autor al cărții „Povestea vorbelor” (membru USR, UZPR, ARIP) („Farmecul și misterele limbii române”); **Marina Roman**, conf. univ. dr. la Universitatea Hyperion din București, catedra de jurnalism, membră ARIP („Imagina TV - elemente de morfologie a limbajului”, „Noi provocări: social-media”); **Mihaela Helmis**, realizator Radio România Actualități (Radio jurnalism) (1. Cum „acoperim” o țară - România - , cum „acoperim” o capitală - București- din punct de vedere jurnalistic în funcție de agenda publică, agenda cetățeanului și standardele profesionale europene/ internaționale - la postul public Radio România Actualități; 2. Genuri, metode și tehnici utilizate la postul public Radio Romania Actualități pentru a acoperi agenda publică și agenda cetățeanului la standarde profesionale europene/internaționale ale epocii multimedia (cu exemplificări și exerciții); **Ștefan Lăpușan** (dr., membru UZP, membru ARIP, fost redactor șef la Graiul Dobrogei, corespondent al unor publicații naționale: Meridian, Curierul Național, Radio Constanța și coautor al unui număr de 14 monografii cu tematică dobrogeană), „Documentarea în presă”; **Cătălina Voican**, expert și formator în relații publice și relații internaționale, expert în management cultural, „Managementul cultural”), **Adelina Tocitu**, redactor Radio Constanța (Experiențe ale noii generații de jurnaliști – schimb de bune practici; Radioul și new media; ce înseamnă lucrul în echipă? Radioul și comunitatea; Dela Radioul local la radioul internațional).

Cu participarea extraordinară a poetei Liliana URSU, distinsă cu Ordinul Național Meritul Cultural în grad de Cavaler.

„Conținutul acestui material nu reprezintă poziția oficială a Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.”

